

zeruko
ARGIA

1976-Iraila-12-XXVI garren urtea 703 zenbakia

**hau ere bai
hau
bakarrik ez**

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

**A MANOS DE
CERDO** GUISADO

Lehendakari:

Kaletano Ezeiza.

Buruzagi:

M. Añaga, D. Unanue, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparragirre, Mariano Ferrer.

Berri-emale orokorrak:

L.A. Aranberri "Amatifo", Gexan Lantzi, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-ekobarría.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaria, Martin Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baralazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiákez (Deba), Alix Trueba (Karrantza), Etxexukoak (Herrera), Sisileganeke Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Kataluzi (Durango), Barrenetxea Olatzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasa Donibane), Uribe (Herriani), Giro (Zaldibia), Mañanti (Errenteria), Metal-Iburri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilaria:

Antton Olariaga.

Argazkilaria:

Arturo Delgado, Llovet.

Fotolitoak:

Enio S.L.

Jabea:

Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo, 22.
Telf.: 41-95-88.
Moldiztegia eta Idazkola:
"Graficas Navasal"
Camino de las Canteras, s/n.
Iruinea.
D.L.: 80-1963

HAU ERE BAI

HAU BAKARRIK EZ

Izena duen guztiak izana ere ba omen du euskaldunontzat. Izanik ez duenari ez omen diogu izenik ezarri.

Euskal Herria bada. Eta Euskal Herriak badu batasunaren eta askatasunaren egarri bizia. Batasun eta askatasun nahi horren irudi ikurriña dugu. Asmatu zuenak ez dakigu hori gogoan bazuen ala ez. Baina batasunaren eta askatasunaren alde borrokan ari den edozein euskaldunek amets eta nahi horren irudizat hartu du ikurriña. Eta Euskal Herriaren batasunaren eta askatasunaren etsaiek gorrotatu dute.

Ikurriña agirian jartzea onartua izango dela dirudi. P.N.V.k ez ezik zenbait udaletxe ere eskatua dio Gobernuari baimen hori. Zuri-gorri-orlagizko margoak dituen oihal hori lege onartua izango dugu laster, beraz.

Baina ikurriña ez da oihal hutsa. Izanari dagokion izena dugu. Zerbaiten ikur eta adierazgarri dugu. Euskal Herriaren eta beronen batasunaren eta askatasunaren ezaugarri. Zuri-gorri-orlagizko ikurriña eskatzen dugu, noski. Euskaldunok ez dugu beste ikurriñik ezagutzen eta onartzen. Beste era batekoa asmatu nahirik dabilenak, badaki ongi aski zer erantzun dion Herriak. «Ez eros, ez irakur» esan dio. Ikurriñak ez du Euskal Herriko alderdi politiko guztientzat esanahi berdina izango, agian, baina denek dute onartua. Horretan, bereden, bat gara.

Ikurriña lege onartzea, borroka baten garaipen eta batasun horren fruitu da. Beste euskal lan guztiak ere borroka luze eta iraunkor batek onar erazi dizkiei agintariei: ikastolak, euskal jaialdia, euskara, bertsolariak, abeslariak eta abar. Askatasun bidean beste urrats bat da, beraz, ikurriña onar eraztea. Baita zuri?gorri-orlagizko oihal hutsa bezala onar eraztea ere, noski.

Euskaldunok, ordea, ez dugu oihal hutsa nahi bakarrik, ez dugu izanik gabeko izena bakarrik nahi. Ikurriña Euskal Herriaren eta beronen askatasunaren eta nortasunaren adierazgarri baldin bada, askatasun eta nortasun hau lortzen lagunduko digun politikazko erakunde bat behar dugu. Herriaren alde borroka egitea karzale-bide bihurtuko ez duen erakunde bat. Ale honetan, horregatik argitara ematen dugu 1931 Estatutua.

Hor aurki dezakegu konponbidearen eta bakearen oinarria.

NON ZER

BANDERA BERRIAK,

... .. 3

ALBARO MORENO

MINTZO, E. Aldamiz ... 8-9

ETA MINTZO 15-17

ESTATUTOA 19-23

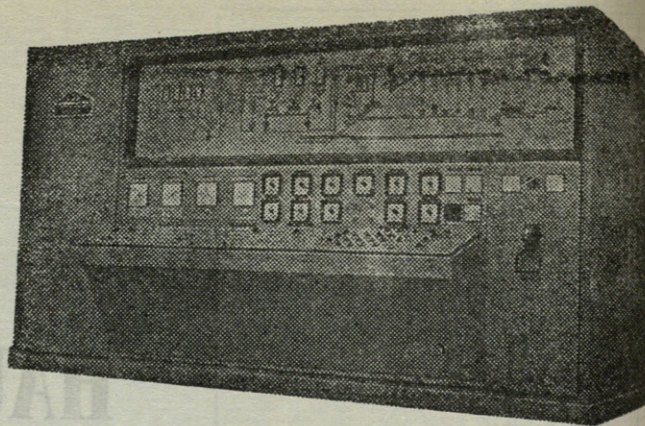
NORK KUKURRUKU!!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

TXIMIST - INDAR SAILLA

Departamento ELECTRICIDAD

LANERAKO, BANAKETARAKO TA AGINTZEKO
TRESNAGITZA

Aparatos de manobra, distribución y control

P.A.T. (Alemania)

CIT ALCATEL (Francia)

«Gruak» ez Iraultzeko
electroniko tresnak

Zembakizko Kontrolak
Ikusgailuak

OLIO - INDAR SAILLA

Departamento HIDRAULICO

REXROTH (Alemania)

Olio-urez osatutako erabateko programa servo-reguladorea berekin duenak.

HYDROMATIK (Alemania)

Uraga eta uragagiltza duten motorrak neurri aldakor eta iraunkorretan.

SIGMA (Frantzia)

Itsas lanetarako eta Obra Nagusitarako olio-urezko programak.

INDRAMAT (Alemania)

Servo-zuzentzailea.

MERKEL (Alemania)

Urarengandik babesteko loturak eta lanak.

FORSHEDA (Suecia)

V-ring reten loturak.

RUAL (Italia)

Goi presiotarako uraga giltzadunak.

TUROLA (Italia)

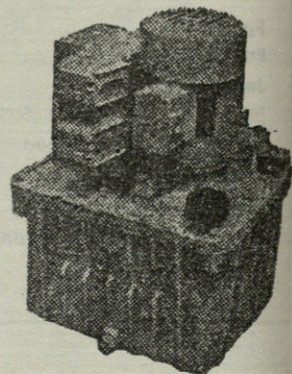
Ozkodurazko uragak.

HYDAC (Alemania)

Indar irazkiak eta itzulera-koak.

ADA

Uztel gisako euskarriak.

Goimendi - Automatismo

AUTOMATISMO

Lantegi ta landolak:

Jolastokleta (Herrera)

SAN SEBASTIAN

Urrut. 353840 (7 arl) ta

353440 (5 arl)

Telex. 36173 GOIME E

Erakusketa eta denda:

Iparraguirre, 15. SAN SEBASTIAN

Urrut. 428082 ta 428625

Ordezkaritza:

VITORIA ETA MADRID

Transportes **anzkar s. a.**

IRAMAN - EKARRIAK, KAMICI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alfoz, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean iruten:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Gerona, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanireko bide nagusien, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifak: 552850 - 552854

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, olek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

BANDERA

BERRIAK

eta

BETIDANIKOAK

Euskaldunon banderari, unibertsalistas probintziale zenbaitek aurkitu berria dio makur larria: ez omen da betidanikoa, gehienera ere XIX.mende bukaerakoa baizik.

Berez, kontu zaharrak ditugu honako hau geure artean; eta harrigarria ere bada zenbaitzu horien jokabide egoskorra: zartagia eskutik beraiek —eta beraiek bakarrik— zutenean, kontuak argi zeuden, antza denez eta ez zegoen inolako diskusio beharrik: nazio bakar-betidanikoaren estatu propioa, bere ikus, adierazgarri eta abarreko berezietz hornitua. Bestelakorik ezer ez. Historiarik ere ez zegoen aipatu beharrik; hain begibistakoak ziren gauzak! Hain zen egia borobil eta bakar! Indarraren arrazoi indartsuak nonbait.

Denbora ez da ordea geldirik egon, eta urak dagoeneko bide handiak egin ditu: euskaldunok ez dugu, illuntasun beltzerenean ere, geure herri zentzua erabat galdu. Eta orain, berriro ere burua jasotzen hasiak garenean, zenbaitzu horien egia kolokan jartzen ari dira. Eta hortik dator komeria guztia: dagoeneko ezin dute izana, Euskal Herriaren existentzia erraz ukatu. Eta bihar gutiago, gauzak oso okertzen ez badira behintzat. Ondorioz, jadanik ikusten ari garenez, izana bururatu ordezenaren kontra altxatzeko joera dute. Errealitatetik ereduera doaz, mamituk axialera. «Ikurriña ez zen Euskal Herri guztirako sortua izan» esango digute orain ikertzaile sakon-zehatzok. Edo eta «euskal bandera ez da betidanikoa», argituko du hurrengo espezialistak.

Ez da berez kasualitatea, berriro ere hartu duten bidea hartu izana: gure indarrak trakets eta urri gerta dakizkigukeen burrukalekura eraman nahi gintuzkete; bai bait dakite Euskal Herriak ez duela bere izaeraren babesgarri behar zukeen kontzeptualizazio sendoegirik oraindik osatu.

Gure hizkuntza ez dago oraingoz, zenbaitzuk hala nahi izanik eta hartan salatu arren, egungo teknologi kutsuzko gizarte konplexu honen erritmora osorik egokitua; ez dugu geure historia behar hainbatean ezagutzen, eta

hortazko azterketa askoren faltan besteren iritzimolde eta kontzeptu-taxuketaz baliatu beharra izaten dugu. Eta batez ere, gehiengoaren uste-sinismenak hain barrenetik ukitzen, eragiten eta eratzen dituzten komunikabide nagusiak (telebista, egunkariak...) falta zazikigu.

Azken batean, badirudi hurrengo urteotarako indar neurketan, politikagintzari dagokionez, garrantzi handia izango duela «objetibotasun zientifikoenez» leporatuko dizkiguten kontzeptu kateetatik askatzen ikastea.

Batzutan, ezin uka, lan nekeza izango da hori; batez ere, borondate hutsez eta nahimen sutsuz aritzera ohitu samarturik gaudelako. Beste askotan ordea, banderaren kasuan esate baterako, ez dugu prestamen gehiegirik behar topiko horren maltzurra agertzeko.

«Ikurriña ez zen Euskal Herri guztirako sortua izan». Eta zer? Gaurko bandera espainola bera ere, hasiera batean ez zen Marina espainolaren bandera ofiziala baizik. Eta gurea «be-

rria» omen denaz? Beste hainbat horretan ere: adibide berdniaz jarraitzeko, eta errepublika garaia alde batera utzirik ere, bandera espainola ez da 1843koa baizik.

Non dira beraz bandera betidanikoa?

Problema, honetan ere, ez datorkigu arrazoi izatearen faltaz, arrazoiak agertzeko bideen eskasiaz baizik. Eta gauza ongi probatua da, izkutuan gorderaziriko egia baino sinesgarriago gertatu ohi dela sarritan mila aldiz errepikaturiko gezurra. Artilleria, egun, ez da soilik harmagizonen tresna.

M. ZALBIDE

Euskal sindikato bati buruz

«Zeruko Argia»ren 701 zenbakian Euskal sindikalista batekin elkarrizketan izeneko lana irakurri nuenean, halako kezka bat sartu zitzaidan. Lan hartan «Euskal sindikalista» hitzak agertzen dira. Zer adierazi nahi dugu euskal sindikalari edo sindikalista hitzekin? Hona hemen nere kezka. Nere lanaren helburua horri erantzutea da.

Euskal sindikalari, euskal sindikato batean lan egiten duen pertsona dela esan dezakegu; baina honek beste kezka bat sortzen dit: zer da euskal sindikato bat?

Euskal sindikato bat Euskal Herrian lan egiten duen sindikatoa dela esan dezakegu; baina kontuz, beste baldintza batzuk ere ezarri dituku, beren badira Euskal Herrian ari diren sindikato batzuk, euskal sindikato ez direnak.

Esan dezagun zein izan daitezkeen baldintza hauk.

1.—Sindikato bat euskal sindikato izateko, Euskal Herriari mugatuta egon beharko litzaioke. Ipar eta Hego Euskal Herria barnean harturik.

2.—Sindikato horrek sindikato abertzale izan beharko luke. Horregatik lehen bait lehen abertzale hitzaren eremua mugatu beharko litzateke.

3.—Sindikato honek demokratikoa izan beharko luke.

4.—Sindikato honek unitarioa izan beharko luke. Bai, noski, tendentziak onhartuko lituzkeena.

Euskal sindikato batek zer izan beharko lukeen nahiko garbi gelditu dela uste dut. Baina oraindik argitzeko gelditzen zaigu arazo bat: zeintzuek osatuko lukete sindikato hau? Nere ustez, nahiko garbi dago: euskal langileek euskal langileen sindikato bat osatuko lukete, klase sindikato bat, noski; euskal ikaslea keuskal ikasleen sindikato bat osatuko lukete.

(Hemen salbuespen bat eman behar; lehenengo puntua ez litzateke, une horitan beharrezkoa izango betetzea, eus-

kal ikasle asko euskal herritik at ikasten ari baitira). Euskal irakasleak euskal irakasleen sindikato bat osatuko lukete, e.a.

Euskal Herrian baditugu bi sindikato mota desberdin momentu hontan lanean ari direnak, ofizial sindikatoa aparte uzten badugu. Alde batetik, «Estado Español» delakoaren mailan lan egiten dutenak, hots, UGT, CCOO eta abar. Beste aldetik, Euskal Herriaren mailan ibiltzen direnak, hots ELA-STV-LAB, LAK eta abar. Hauek euskal sindikatoak ahal dira?

INAKI IRAZABALBEITIA

Benito Lertxundiri

Zuzendari jauna:

Ez da guretzat erraza eskutitz hau euskaraz agitea, euskaldunberriak garen, eta horregatik, otoi, barkatu hutsune guztiak.

Amaitu berri dira Algorta, Getxoko Andra Mari, Berango eta beste inguruko herrietako jaiak eta haietan Benito Lertxundik parte hartu zuen.

Denok dakigu Benito, Euskal Herriko lehenengo mailako abeslaria dela, eta azkenengo urte hauetan haren abesti ederrak Euskal Herri guztian zabaldu direla, jende askoren abertzaletasuna piztuz.

Baina aurten, batzuk harrিতa gertatu gara abestiaren aurretik erdaraz adierazten zuelako haren esanahia.

«Desgraciadamente voy a tener que hablar en un idioma extranjero», esan zuenean txalo haundiak lortu zituen entzuleen artetik.

Baina hona gure kezka: txalo halek norenak ziren? Euskaldunenak? Erdaldunenak? Ala euskara ikasteko gogorik ez dutenak? Guk ez dugu erantzunik.

Euskara ez ikasteko bide hoberik ezin jarri zalola jendeari honela, uste dugu. Gure abeslariak erdaraz adierazten baldin badute abestiaren esanahia, zertarako gure euskara galduta ikas?

Zuzentzen duzun aldizkaria erabat erdaraz edo guttienez erdia euskaraz

eta beste erdia erdaraz egingo balitz irakurle gehiago izango lituzkeela, inork baino hobeto dakizu zuk. Baina hori ez dela biderik onena ere, bada-kizue.

Oso mezu inportantea dutela bere abestiak uste du Benitok. Eta, jakina, jende gehiago har dezan erdaraz adierazten du. Baina hau ez da bidezkoa, guretzat, euskaldunberrientzat, bederen, euskara ikasteko arrazoletarik bat euskal abestiak ulertu nahia izan bait dugu. Euskara ikasteko premiarik ez du honela sumatuko jendeak.

Euskal abertzale-erdaldunel ez zale erdaraz ulertzeko erraztasunik eman behar.

Gure iritzia hau gogor samarra baldin bada ere, zure aldizkarian agertzea eskertuko genizuke. Agur eta mila esker.

Algortako Euskaldunberri Taldeak

P. N. V. Dantzan

Zuzendari Jauna:

Hitz gutxitan baino benetan protesta bat nai dizut errespeto guztiz zuzendu. Galdera Hutsetan eginen dut protesta guztia zeren erantzun zuzenik ez dutalako sumatzen ene baitan.

—Abertzale indarrei zuzendu dizkizuten galderetan nola sar liteke P.N.V.?

—Noiztik Aberri Eguna deuseztatu nahian ibili den alderdi lotsagabe hori, P.C.E. edota beste edozein alderdi espainolista edo «Movimiento Nacional» baino abertzaleago?

—Nola artu zuten holek denak bat? Kasualitatez?

—Nundik sozial inperialistekin, euskal ezker abertzalekin baino hobeto konportu?

—Nola eduki liteke holako alderdi bat abertzale bezala?

Egia ez dut konprenitzen P.N.V.-ek nola artu duen jokabide triste hori? Hauzean nere protesta eta ez besterik. Besterik gabe GORA ZERUKO ARGIA!

SANTOS ZINKUNEGI

Irailaren 5ean "Alderdi-Eder"en, ekaitza

«Euskadi osoan amnistiaren aldeko burruka oso gogorra eta zabala izan da azken hilabete hauetan, baina halaz ere gobernuak ez ditu amnistiatu preso eta desherreratu politiko guztiak... Horregatik, gure indarrak elkartuaz, herriari dei egiten diogu, era guztietako ekintza eta protesta ekin-aldiak azaltzera, amnistia orokorra iritsi arte».

Manifestaziorako deietik hartutako lerroak dituzu goiko hoiek. «Pertur askatu! Preso eta desherreratu guztien askatasuna» zuen helburua Pro-amnistia Elkartek eta Euskal Herriko alderdi eta erakunde gehienek (KAS [ETA (pm)], EHAS, LAIA, LAB, LAK) eta ETA (m)ren babes in kondizionala, EKA, COA, ORT, PTE, OICE, LCR-ETA VI, PCE, MCE, PSOE, UGT, C.O.E). hotseginik egin zen manifestazio honek. P.N.V.-k bere aldetik deitu zuen manifestaziora,

Manifestazio luzea eta gogorra bilatu zen. Kale bat baino gehiago itxi zuen jendeak bere bilak trabeskatuz. Poliziak, berriz, gogor uxatzen eta astintzen zuen jendea. Gure egitekoa gertaerak diren lekuan ibiltzea da, eta jendartearen ibili ginen gertatzen zena begiz ikusteko. Halere, Pro-Amnistia elkartek iluntzen eman zuen iritziari lotuko gatzakizkio batipat.

«Giltzaperatuen eta atzerriratuen aldeko borroka honetan 12.000 edo 15.000 lagunek hartu zuten parte. Detenitakorik, tartean argazkilari bat, eta zauritutakorik ere izan zen.

«18 edo 20 urte inguruko mutil bat burua irekita eta odolez gorrituta ikusi zen, astinaldi hoietako baten ondoren.

«Jose Antonio Garmendia, Tuparen anaia eta Pro-Amnistiakoa, lurrera erorita gero errukirik gabe joa izan zen.

«Hernaniko Arantsa Kortabarria «Nuestra Señora de Aranzazu» eritegi-rama eman beharra izan zen iztar-hezurra hautsi ziotelako».

Gipuzkoako Gobernuak dioenez honela gertatu zen:

Estropadak itsasoan, arraunlariak kalea

«Uno de los grupos, dislocado, de unas 250 personas, identificó a cuatro agentes del Orden Público, a los que persiguió agrediendo. Uno de ellos, que no pudo refugiarse, al igual que sus compañeros, en un establecimiento hotelero, fue derribado al suelo, apaleado y pisoteado por los manifestantes, que con un instrumento contundente le produjeron entre otras contusiones múltiples una herida inciso-contusa en la región occipital, lo que obligó al citado agente a utilizar su arma reglamentaria en defensa propia, efectuando un disparo que alcanzó en una pierna a la señorita M.ª Aránzazu Cortabarría Maestre, que formaba parte del grupo, de 38 años, dependiente y vecina de Hernani, la cual ha sido ingresada en la Residencia Sanitaria de esta ciudad.

Pro-Amnistiakoek, berriz, honela zioten: «40 urte inguruko gizon baten tiroak zauritu zuen, dirudienez. Jendeak «Cristo Rey»-ko gerrillerotzat hartu zuen Inguruko jendea xaxatzen hasi zenean «fascista»-ka ekin zion jendeak. Bere burua jendez inguratua ikusi zuenean pistola atera zuen jendea beldurtzeko eta jendeak piska bat atzera egin zuenean tiroa bota zuen jendartera. Orduantxe erori zen lurrera Arantxa Kortabarria. Nahaspil hartan, Seat 127 zuri bateko gidariari pistolaz mehatxu egin, barruan sartu eta ihesegin zuen. Lekukoek diotenez larruzko kazadora beltza zuen eta burua soil-tzen hasia. Geroztik ete «Cristo Rey»-ko gerrilleroak ikusi ziren leku hartan jirabiraka».

Iritzi hau sendotu egiten du Mikel Essrya gertatu zitzaionak ere iritzi hau sendoagotu egiten du:

«Andre ezagun batek ari nintzen hizketan, 25 mintutu inguru izango zen manifestazioa hasi zela. Bakarrik ge-

ratu nintzenean 7 gizonak inguratu ninduten. Ez ziruditen polizia zirenik, inoiz ez bait ziren hala agertu. Denen artean heldu, amnistiaren eta Zarauzko «Euskal Jaiaren» eranskailuak edo papertxoak kendu, eta urdaileko zuloan eta gorputzeko beste zenbait lekutan joz irents erazi zizkidaten. «A Pertur lo ha matado Apala» esaten zidaten, behin eta berriz. Jendea hurbiltzen hasi zitzaizenean eskuak kendu zizkidaten. Nik orduan ospa egin nien».

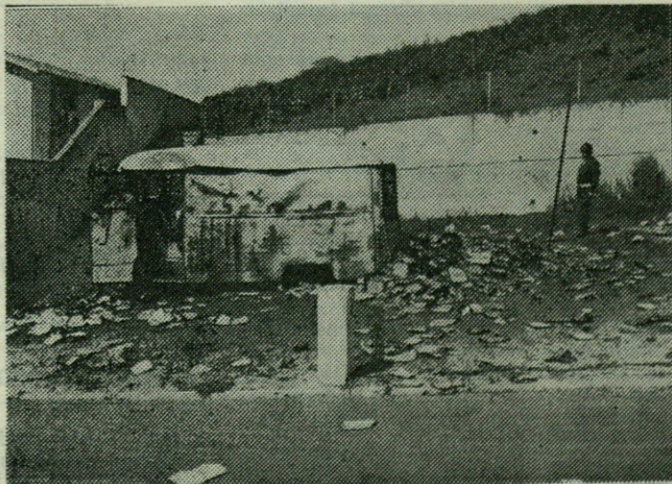
«Jeep»ak espaloian barrena ibiltzen ikusitakorik bada. Lurrera eroritako jendea jotzen ikusitakorik ere bai.

Eduardo Moreno Bergaretxeren, «Pertur»en, harrapatzailea eta bahitzailerak gordetzeko zabaltzen ari diren zurrumurruak salatu zituen Pro-Amnistia Elkartek: «Setien traidor», «Obispos rojos a Moscú» eta abar agertu ziren leku berdinetan eta hizki-molde eta margo berbera egina azaldu da «Apala traidor». Haiek eta hau PTV delakoak izenpeturik gainera. Harritzekoa!».

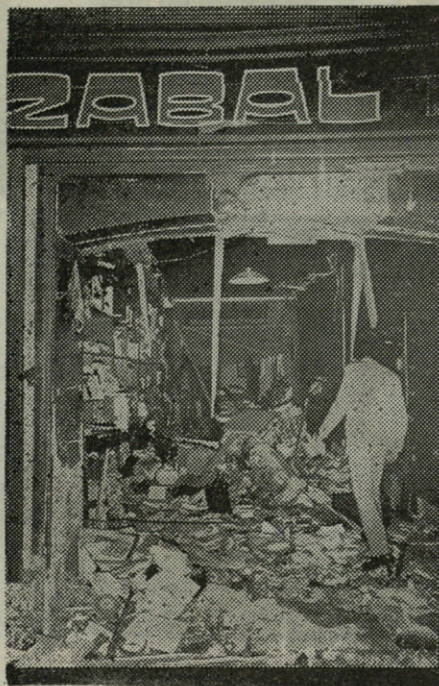
«Gai honetaz, «La Voz de España» egunkariak agertu dituen zenbait lan ere salatu zituen, gezuraren bidez gelako. Bereziki, bi idazle salatu zituen: rrilleroen jokabidea zurrut nahi due Zuloaga eta S. Martin».

Muxika Arregi «Ezker» eta Pérez Beotegi «Wilson»-ek hauzitara eraman behar omen ditu idatzi dituzten gezurrezko salaketengatik, esan zuen Donostiako legegizon batek.

Dena den jendeak amorrazio haundia hartu dio «La Voz»-ari. Jende askok ez du erosten eta ez du irakurtzen. Hori aski ez balitz bezala, Errenteria eta Irun ingurumarietara, zijoan furgoneta erre zuten, igandean, peridiko eta guzti. Usurbilen, berriz, kostaldara zijoazten «La Voz» guztiak kis-kali zituzten.

«La Voz de España»-ren txanda

ZABALI MEHATXUA

Irailaren 2an, ostegunarekin, goizeko 6,20-etan, hiruzpalau kiloko bomba lehertu da Baionako ZABAL liburutegiaren aurrean. Gexan Alfaro eta Jokin Apalategik kudeatzen duten liburutegia erabat hondaturik gelditu da. Liburu eta diskoen sailean ueste baino gutiago galtze izan da, hamarretarik bizpahiru. Horma eta gainerako instalazioen mailan aldez, nahiko haundiak. Bestalde, inguruko hogeit bat dendatan ere kristalak hautsirik gelditu dira. Zorionez ez da gasa eta eta ur odi edo tuborik zartatu. Eta bestalde, nola merkatu eguna baitzen, zorionez ere kalean, liburutegiaren aldamean, ez da inor gertatu bomba zartatu den unean.

Jakin dugunez, lekuko frantzes polizia ez du bide kontrola bat bera ipini, gaixtaginen arrastatzera entseiatzeko. Bide kontrolak ezarri balituzte, dudarik ez da norbait hatzemanen zuketela. Zeren, bi ordu beranduago, Angelun, etxe etxe baten leihoan, beste zartagailu bat lehertu balta. Itxura guztien arabiar zartagailu horren ezarleak etxez tronpatu dira, zeren etxe horren jabeak ez baitzuen euskal edozerekin deus ikustekorik.

Komeni da esatea, kaleko dendari gehienak ez direla ZABALEkoen kontra altxatu, eta batak baino gehiagok bere laguntza berehalakoa eskaini dietela. Bestalde, irailaren 7an Pannecau kaleko dendari andana bat hiriko alkatearen ikustera joan da, ofizialki protesta egiteko.

ZABAL liburutegia izen bereko kultur batasunak duela bi urte irekia zuen Baionako Pannecau karrikan. Orain arte, iadanik hiru aldiz, ipinia izan zaio bomba bat, eta azkenik, kale berean dagoen «Etxabe enea» ostatuari jarri ziotelarik. Baina hiru etan zartatu aitzin paketaen ikusteko eta polizia deitzeko zoria ukan zuen. Bestalde, ZABAL kultur batasunak jakirazten digu, haren liburutegiari gertatu zalona gertaturik ere, orain arte daraman kultur lanari inol ez bezain kementsuago

ekinen diola. Eta liburutegia ahal bezain laster berriz, sekulan baino ederrago ezarriko, euskal kultur pizkundearen abantailatan.

AYA ZULAIKA BAIONAN EPAITUA

Aya Zulaika, Baionako hauzitegia joan den ostegun goizean juzgatu dute, ETako militante bezala. Mutil gazte hau «Euskaldunak» deitu ostatuan arrastatu zuen frantzes polizia, duela hiru hilabete, Hegoa Euskal Herriko industrialari berekin ekarri behar omen zuen dirua hartzeko unean.

Jugamendu hori zela eta polizia ugari bazeagoen hauzitegi inguruan. Dena dena, garrazki kondenatu dute gure mutila, hiru presondegi emanez, bi «libertad condicional» delakoarekin.

DONIBANE LOHITZUNeko KANTALDIA

Lepahezurreraino bete zen JAI ALAI pelotalekua joan zen larunbatean. Gorka Knörr eta Lluís Llachek hartu zuten parte ASKATASUNA (Euzkadiaren laguntzarako taldeak) eraturiko kantaldi honetan. Miró Casabella galegoak ez zuen etorri ahal izan.

Saioaren erdian Amnistiaren aldeko Elkarteen hiru ordezkari hitzegin zuten. Zenbait presoren eskerra agertu zuten beren alde herria egiten ari den ekintza guzkiegatik. Erregeak eman berri duen «amnistia» salatu eta benetakoa zein den agertu zuten, Amnistian Pertur askatzea zi zuten herriaren indarrak bakarrik aska ere sartzan delqa esplikatu. Eta adiaratuko dituela presoak eta etxeratu atzerriatuak.

Bestalde, ETaren ordezkari batek komunikatu bat irakurri zuen LA VOZ DE ESPANAREN Perturi buruzko informazioak («ajuste de cuentas» eta horrelakoak) ezeztatuz.

EUSKAL PRESOEN FAMILITAKO HAURRAK ANGLETEN

Zortzi haur euskaldunek, tartean Txiki eta Sarasketaren senideak, hilabete igaro dute Angleteko koloni batetan.

Koloni hau SECOURS POPULAIRE FRANCAIS-ek eratzen du, mundu guztiko errepresaliatuen haurrentzat. Elkarte horrek errepresioaren menpean direnei laguntzea du helburutzat.

Hemengo haurrak manifestazioa ere egin zuten beste guztien aurrean, Perturen alde, eta azkenean «EUSKO GUDARI» kantatuz.

PRESOEN ZERRENDAN EZ ZEUDEN GUZTIAK

Aurreko alean (702), eman genuen EUSKAL PRESOEN ZERRENDAN baziren hutsune batzuk. Han agertu zirenez gain, ondoko hauek ere barruan dira: Carabanchelen Rodríguez Esteve Trintxerpekoa; Martutenen Pio Intxausti Etxeberria Donostiakoa; Valencian Xabier Pérez Torrecilla Ondarrukoa. Kartzela honetara Teruelen zegoen Jose Ignacio Egaña ere ekarri dute.

Norbait haren alpatu ez den presoren baten berririk baleki, adieraz bezaigu.

BERTSOLARI DETENITUAK

Azken astean Joxe Lizaso eta Joxe Agirre aspeitarrak, eta Migel Antonio Mendizabal eta Xabier Zeberio itsasondoa-detenituak izan dira, Amezketako festatan kantatutako bertsoengatik.

Lehen biak komisaritik kaleratu ziren baina besteak Martutenen sartu dituzte. Dirudienez beren kasoa Donostiako Juezak T.O.P.era pasa du.

BURGOSKO KARTZELATUEN BERRI

Joan zen astean eman genuen berriei jarraituz, Burgosko kartzelatu batzuen amak egon dira Kartzela Erakundeetako Zuzendari Nagusiarekin eta Gobernu Presidentziaren Sekretariko pertsona batekin. Kartzela hartako egoeraren berri eman zieten eta baita Amnistia benetakoa eskatu ere. Dirudienez, bixitatan euskaraz egin ahal izatearena da jende horrek gehienbat eztabaidatzen duen puntutako bat. Izan ere, komunikazio guztiak kontrolatu behar bait dituzte kartzeletako zuzendariak eta euskaraz dakien funtzionariok ez dago.

Bestalde, abuztuaren 29ko ekintzaren ondoren, Burgosko presoak jasan behar izan dituzte hainbat molestia funtzionarioen aldetik.

REGIMEN BEREZIA MODAZ PASA

Gipuzkoa eta Bizkairako «Administrazio Regimen Berezia» delakoa burutzen ari den batzordeko zenbait partaidek, nolabaiteko dimisioa azaldu diote harako batzordeko lehendakariari.

Enrique Guzman, Luis Olarra, Ramon Vizcaino, Roque Aranbarri, Miguel Muñoz, Adrian Zelaia eta Alvaro Navajas jaunek funtsean diotenez, bi probintziatako zori-neko regimen berezia moldatzearen aldeko legea Franco hil aurretik atera zen. Orduan egoki izan zitekeena, ez duke gaur baliorik.

Berok ez omen dira herriaren ordezkari, eta alderdi politikoaren ordua iritsia izan daiteke iadanik. Orain batzordeak egin leza-keen lanak ez omen luke batere onarpenik izango oso denbora guti barru.

ALKATEAK SARTU-IRTEN

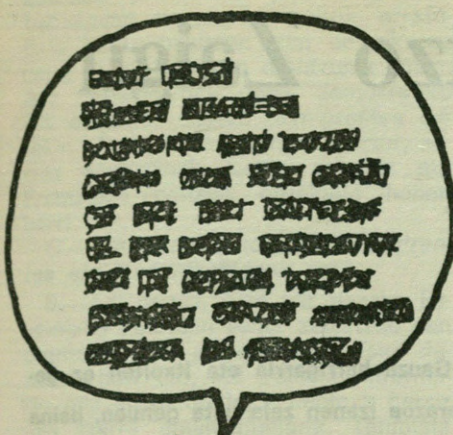
Jose Menendez jaunak, Ibarako alkateak, dimititu egin du. Ikurrina zela eta ez zela, zibilek herriko festak debekatu egin zituzten, alkatearen beraren iritzia eta ordenaren kontra.

—Elgoibarko alkatea den Jaime Arrese jaunak, ordea, jarraitu egingo du bere postuan, nahiz eta orain dela hilabete bere dimisioa azaldu.

Diputazioak proposaturiko foru-eskaki-zunak onartu ondotik, Elgoibarko Udaltzazak Bergarako erabakia onartu behar izan zuen gero, herriko hogeitaka elkarteren eraginez.

EZ DA ISILTEKO GARAIA

Valladolideko Midikuntza Fakultatearen erabakiaz zer gertatuko den gauza jakina izan daiteke lerro hauk argitara orduko.

(KANTATZEKO)

Dena den, hiru puntu guztiz nabarmen azaltzen zaizkigu: 1.—Jendea ez dagoela gaur egun txantxetarako, eta isilik gertaeaz aspertu egin dela. 2.—Sektore ofiziala ez dela, antza, herri mailako aldakuntza honetaz ohartu, eta orain dela hoge urte bezain erraz eta berekaxa hartzen dituela erabakiak. 3.—Gipuzkoa —eta Euskal Herria— sufritzen ari den unibertitate eskasia gero eta nabariago dela.

ALTSATSUKO UDAL-BATZA
FORUEN ALDE

Abuztuaren 31an, herritar askoren aurrean, Altsatsuko Udal-batzak honako lau erabakiak onartu zituen aho batez:

- 1.—Arza, Irazoki eta Visus nafar diputatuen eskakizunak beretzat hartu.
 - 2.—1841eko Hitzarmenaren aurretiko foruak Nafarroarentzat eskatu.
 - 3.—Gainerako euskal probintzientzat ere foru berrituzteza eskatu.
 - 4.—Bergarako Alkateak uztailaren 21ean irakurri zuen agiria ontzat eman.
- Altsatsua da, beraz, Bergarako Udalaren «sokan» ofizialki jartzten den lehen nafar herria.

LABUR LABUR

—PSDE (Partido Socialista Democrático Español) eta PNV alderdiak elkarrizketa ba-

tzu izan dituzte Donibane Garazin. PSDE-k estatu mailako aliantza bat moldatu nahi du, eta azken errepublika garaian buruturiko Catalunya eta Euskal Herriko autonomi estatutoak onartzeko prest legoke.

—Pasaportea eskutan duelarik, mugaz honuntza iritsi da Jon Idigoras sindikalaria, LAB-eko arduradun nagusienetakoa. Biltzarre orokor bat laster eratuko omen.

—PCE (de Euskadi), PNV eta Euskadiko PSOE direlako alderdietako ordezkariak hainbat batzarre eratu dute, Euskal Nazio Kontseilu bat edo eratu nahi asmoz. Ez bide dute erabakirik hartu ahal izan, Nafarroa dela eta ez dela.

—Gipuzkoako Ikastolen Federazioa Marcelino Oreja Agirrerekin batzartu da irailaren lehen astean. Herri txikietako ikastolen fusioa eta «Interes Social» delakoaren lorpena izan ziren, beste zenbaiten artean, aipatu ziren gaiak. Ministroak esan zuenez, gaurkoz, epe motzean lort daitezkeen eskabide zehatzak egin behar omen dira.

—PUNTO Y HORA de Euskal Herria hamabostekariko zuzendari den Mirentxu Purroyk eta aldizkari bereko lankide guztiek heriotz-mehatxu bat jaso dute postaz, «komunista txerri» batzu izateagatik.

—Euskal Sozialista Biltzarrearen prentsa bulegoak agiri bat atera zuen irailaren 1ean. Bertan Suarez presidentek PARIS MATCH aldizkariari euskara eta katalandari buruz eginiko deklarazioak eta ondoren Gobernu Lehendakartzako prentsa bulegoak zabaldu zituenak gaitzesten ditu: «Frantses aldizkarian agertutako elkarrizketak berriz azaltzen digu Gobernuak euskaldunen aurka duen jokabidea».

—Oraindik ezin dugu ikurrinik erabiltzerik. Larunbatean, Ordiziko «Oiangun» egin zen kantaldian, bertako aurkezleari eszenarioan jarrita zegoena kendu arazi zioten. goardia zibilek.

Eta kalejiran ibiltzerik ere ez dago nonbait. Donostiako Egian, larunbat iluntzean hau ere, grisek kalejiran saltoka zebiltzenak jipoiu zituzten, beren «jeep»a ikuitu zutelako edo...

Gertatua

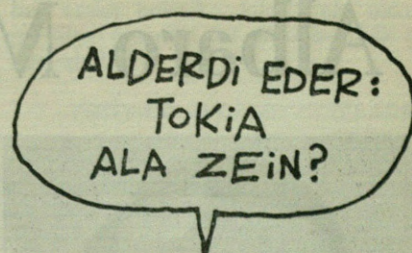
Taberna batetan ikurrin gisako pegatin bat jarria delarik, zibiletako ofizial batek tabernariari hots egiten dio, eta lagunkiro diotsa: «Ken ezazue faborez hori. Bizpahiru hilabete barru libro izango duzue dena».

—Exteietan, orkesta dantza musika jotzen ari da. Halakoren batetan, Pantxoa eta Peioren (Monzonena, alegia) «Aupa gizona, jeiki mutil» delakoari ekiten dio. Gomitaturik zen zibil gazte bat kaleratu beharrean aurkitzen da, seminarista bat putatxean bailegoen: «Nik ezin dut-eta hemen jarrai, eta are gutiago dantza».

—Bilboko Udaletxeak hauteskundetako hirurehun kutxa erosi behar omen ditu. Beste hainbat herritakoek ere erosi beharko dituzte, gerra aurrekoak sitsak janda egongo baitira segurutik. Krisia denbora honetan, kutxak egiten hastea negozio polita izan daiteke.

«Sospresa»

Laster asko, irailean edo, Errege Euskal Herrira etorriko ote den susmoa bolo-

-bolo dabil kalean.

Itxura denez, «Euskalduntzen» metodoa atera da iadanik Bilbotik, eta Madrilén frogatuko omen, benetan egileek dioten bezain ona den.

Bestalde, ikurrina dela eta ez dela, Errege esku hutsik etorriko ez den itxaropena bada. Ondarroako kontzejala bezala, besapean ekarriko ote?

Ongi etorri.

Gauzak argi

Espainiako hainbat lege ez dira gaur egun praktikan lege. Legeak ez du legea betetzen. Tolerantzia dateke gaur egun, legearen jabe. Baina, tolerantziak mutur biko ezpata izatearen arrixkua badu.

Zer den zilegi eta zer ez, inoiz baino nahasiago dugu. Hala ere, noizik behin «nota gubernativa»-ren batek edo bestek argitasun apur bat eman ohi digu, Jainkoari esker.

Bi nafarri bost mila duroko multa bana jarri diete, kanta jaialdi batetan pankarta bat jarri baitzuten: **Con el texto: «Presoak kalera, batasuna, askatasuna, autogestioa», firmada por la organización ilegal EKA (Partido Carlista de Euzkadi), así como una «ikurriña», todo lo cual constituye un atentado a la unidad nacional de España y una propagación a la subversión.**

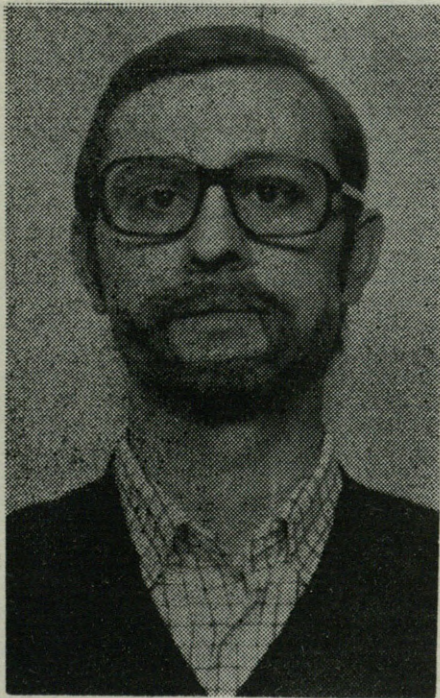
Prezio garesti samarrez bada ere, zer den subersioa eta estatu-batasunaren kontra badakigu jakin, orain.

Zer ez dugun

Gure Orejak, Marzelinok, Alemanian esan duenez, Espainiar Gobernuak irailean onartuko omen du ONU delakoan giza-eskubideen nazioarteko agiria.

Baina, kontxo, onartu gabe al zegoen?

Albaro Moreno Mintzo Zaigu

PERTUR

Uztailaren 23an bahitu zuten Pertur. Gauza harrigarria eta itxoiten ez genuena izan zen. Berehala garbituko zen arazoa izanen zela uste genuen, baina era honetako uste guztiak ustel bilakatu zaizkigu, bahitu zutenetik hilabetea aspaldian iragan zaigularik. Gero eta zailago da esperantzaren zutik irautea eta egunak joan, egunak etorri Pertur berriz ere gure artean ikustea zailago bihurtzen zaigu. Hau dena dela eta, arazoa gehienbat sentitzen dutenengana jo dugu; bere familiarengana hain zuzen. Honela Albaro anaiarekin mintzatu gara eta ondoko elkarrizketa hau izan dugu.

G.—Pertur bahitu zutelarik, hauzitan sartu zenuten arazoa. Izan ahal da erantzunik? Abokatuek zer diote?

E.—Hauzitan sartu, bai, sartu genuen, baina hortik aurrera ezer besterik ez. Ezer sartu ez bagenu bezalaxe. Bantsesek egiteko guztiak beregain hartu zituen. Hauk eginez gero, Juezari egin ekintza guztien berriren xehetasun guztiak eska dakizkioke. Mementuz lehenean gaude.

G.—Eta inbestigaziorik batere egin ahal du poliziak, edo eta zerbait jakin erazi ahal dizue?

G.—Orain arte ezin jakin izan dugu ezer ziurtasun osoz, baina zeharkako bideen bidez iritxi zaizkigunetatik, ez dirudi inolaz ere mugitzen ari direnik. Eta kontutan har, denbora gure kontra ari dela eta zenbat eta gehiago luzatu zailagoa izanen dela arazo hau garbitzea.

Frantziako poliziaaren jokoa salatu nahi dugu, batez ere hasera batetan ibili zen moduatik, haiek mugiterako bahitzaileek denbora frango izan baitzuten gogoko zuten guztia egiteko.

G.—Zer die Espainiako Poliziak?

E.—Agian behin behineko formula huts batzu gordetzeagatik bakarrik, zenbait galdera egitera etor zitekeen, baina ez da horrelakorik inondik ere izan. Eta beste gertakizun batzuetan egin duten antzera, Behobian eta ho-

rrelako leku jakinetan inbestigazio batzu beharrezko ziren. Horrelakorik ez da fitsik ere egin. Noski, interesgarri ez zaien neurrian, ez mugitzea normalizat joenezake, baina formula hutseko erregistrorik bat ere ez dugu ikusi, nahiz eta denuntzia behar zen moduan egia izan.

Okerragoa zera da ordea, poliziaren pasibotasun honek joera honetako jendea ekintza hauen egitera bultzatzea eta berriz ere bahiketak ikusteko arriskua dugula. Hain zuzen, orain gutti, pertsona bat bahitu asmoz kotxe batetan sartu zuten, eta, hura interesgarri ez zitzaieela ikus ondian, libre utzi zuten. Dirudienek, bahiketa, Balentin Sologaitua jaunaren kontra egin nahi zuten.

G.—Polizia dato eske ala beste edozei narrazoierengatik, Pertur-en arazoaz zerbait garbitzeko asmoz joan al zitzaizuen?

E.—Ez, baina joan den hilaren 14ean Handarrabian jaialdia izan genuen, eta arrebak gazteenak hitzegin zuen. Kontatu ere kontatu zuen, egun horretan bertan Donostian izan zen manifestazioa nolaz izan zen zanpatua; Pertur askatzeko laguntza, eta, denon batasuna eskatu zuen. Jendeak berotasun handiz erantzun zuen. Hurrengo goizean, etorri zen, bai, polizia, baina arrebak komisariara eraman behar zu-

tela deklaratzera, esan ziguten. Bere datoak eta jaialdian zer esan zuen galdengin zioten, ondoren libre utzi zutelarik.

G.—Egin diren Pertur-en aldeko manifestazio guztiak oso gogorki izan dira erreprimituak. Zer irizten diozu jorkabide horri?

E.—Manifestazioak egiteko baimeirik ez ematearen kontuan etorri zitzaigun bigarren karta, burokrazia eta nahastearen antologiako eredu osoa zen. Karta haretan zerabilten argudio nagusia hau zen: bahiketa ez zegoela erabat frogaturik eta, horrexegatik, ez goela manifestaziorik egiteko arrazoirik aski.

Honetara Albaro-k, Komisario jaunarekin izan elkarrizketa baten deskribaketa egin digu mimika, ahots berexi eta guzti. Agian, barnean daraman haserre guztia azalduz.

G.—Prensaren erantzun eta jokabideaz zer impresio jaso duzu? Hasteko, beste Herrialdeetako prentsak zer jarriera izan du?

E.—Estranjerian oso-oso gutti argitaratu da gure anaiaren arazoaz; hau, besterik gabe, grabe baldin bada, are grabeago izan daiteke benetan «Ben Barka» arazo baten aurrean gaudelarik. Prentsaren erantzun hori ikusirik, Veneziako Bienal-era zerbait aurkeztu

tea pentsatu genuen, Euzkadiri zego-
kion zatian gertaturikoa azalduz.

Gainera lotsagarri zaigu, Frantziako
Estatuko prentsaren jokabidea, bere
babespean onarturiko politik errefu-
jiatu baten bahitzea izan delarik, ez
baitu behar bezalako erantzunik eman.
Are gehiago hau dena, demokratiko
eta ezkertiar esaten den prentsa ba-
tekin. Kontuan har gainera, Pertur, au-
rrez amenazoak jasota zebilela eta
Frantziako poliziak bazekiela honen
berri.

G.—*Eta Espainiako Estatuko Pren-
tsa eta komunikabideek zer?*

E.—Agi denez, ezin sar nezake Es-
painiako Estatuan zehar zabaltzen den
prentsa guztia zaku berean. Esan de-
zaket, hori bai, «El País»ek informa-
zio ona eman duela, «Pueblo»k berriz
oso txarra eman duelarik. Telebista
eta irratia buruz, TVE delakoak oso-
oso gaizki jokatu du dena isildu due-
larik eta inolako posibilitaterik ez di-
gularik utzi hitz batzu esateko.

Orokorki, komunikabide kontserba-
doreenak (Pueblo, ABC, Ya...) erabat
isildu ez direnean, Berazadiren arazoa
gertatu zenean eman kronikez oso
bestelako moduz aurkeztu dituzte
oraingo honetan; beste horrenbeste
esan daiteke bi poliziak bahituen ara-
zoa gertaturikoan, zabaldu ziren ber-
rien aldean.

Ondotki eskala zabal bat bada bai-
na gezur-ontzikerian, TVE dugu txapel-
dun, hitzerdi bat esateko ere unerik
ez digularik utzi. Are gehiago TVE
komunikabide ofizial bat delarik Go-
bernua jarrera ofizialaren kontra
aritu delarik, Gobernuak era guztitako
terrorismoak gaitzesten dituela bait
dio.

Halaz guztiz, hilabete iragana dela-
rik, oraindik ere Pertur-ez mintzatuz
ari baldin bagara, batez ere Herriak
egin mugikete ieta manifestazioei es-
ker izan da, eta benetan hau zaigu ba-
liagarri eta etorkizunerako erantzun
baten neurri.

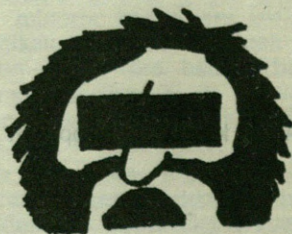
Negarigarri eta mingarri zaigu haatik,
TRIUNFO astekariaren jokabidea,
fitsik ez bait du aipatu gure anaiaren
arazoz.

G.—*Honetara, Euzkadiko komunika-
bideen balorazioa geratzen zaigu...*

E.—Euzkadiko komunikabideei bu-
ruz, Gipuzkoako egunkariak ez dira
preseski objetiboak izan, haatik «El
Diario Vascok», elkarrizketa bat oso-
rik argitaratu zigan eta editorial bat
ere egin zuten bi aldetako terrorismoa
gaitzetsiz. «La Voz»-ek hau ere ez zuen
egin. Nafarroan «Dario de Navarrak»
bere mailan nahiko ondo bete du bere
egitekoa. «El Correok», «Diario Vas-
cok» bezainbeste.

Orokorki, lehen denboretan, izan eta
aipa zitezkeen gauzarik nahasienak ar-
gitara zituzten, ez dakigularik zer oi-
narrirekin ekin zioten era horretako
jokabideari. Gure ustez, gaitz handia
ekarri dio ekintza molde horrek ara-
zoaren argitzeari. Hau dena, egunka-
riez.

DEMOKRAZIA
ALA
DENONKRAZIA

OLPAGATO

Aldizkariet buruz, «Punto y Hora»
ondo erantzun du bai eta Z. ARGIAK
ere. Prentsa honek informatu bakarrik
ez baina gertakizunek izan duten ga-
rrantziak jabeturik, jendea mugitza-
ren saiatu dira. Jarrera hau oso es-
kergarri zaigu.

G.—*Amnesty International delakoa-
rekin zerbait egin ahal duzue? Agian
internazionaliki presionatzeko bide ego-
ki gerta liteke...*

E.—Ez dugu oraingoz ezer ere egin.
Halaz ere Pertur-en arazoari buruzko
informazio guztia bil dezakegu eta
Amnesty-ra bidal. «Askatasuna»koek,
boletín bat argitaratu zuten espreski
Pertur-i buruzko informazioa zabaltze-
ko. Boletín hori, mundu guztira izan
da zabaldua baina, arrakasta, eskasa
izan da oso. Le Monde-k, informazio
titi bat atera zuen. Sud-Ouest-ek ere
zertxobait, baina, hortik aitzina, ezer
guti! Eta kazetariet informazio honi
hain inportantzia gutti damaiotlarik,
zaila da jendea esnatzea eta mugitzea.

G.—*Familian presio eta amenazorik
jasan behar izan ahal duzue geroztik?*

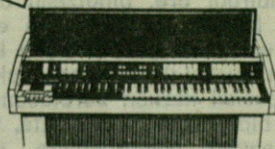
E.—Ez da bereziki horrelakorik izan.
Halaz ere orain denbora gutti, bere
buruari «liberatu» deitzen zion norbal-
tek telefonoz hotsegin zigan, egundo-
ko gauza estrainoak esanez, hala nola
ETAKoekin hartuemanetan jarri nahi
zuela eta ea guk zuzenbideren bat lor-
tzen ahal genion... Gauza honek era-
bat harriturik utzi gintuen inolaz ere
zentzurik ez bait zuen telefonoz ho-
tsegite harek. Gainera Jokin Gorosti-
diren laguna zela eta esku artean oso
gauza inportantea zuela ziurtatu nahi
zigan. Han bertan moztu genuen elka-
rrizketa eta geroztik ez da horrelako-
rik ez bestelakorik izan.

Honeraino Albaro Moreno Bergare-
txe, Pertur-en anaiarekin elkarrizketan.
Arazoa luzatuz doa, eta inork ez du
beririk eta horrelakoetan erantzun
bat eman beharko luketeneke, eskuak
garbituz dihardute. Laster beririk izan
n ahaz da...!

ESTEPAN ALDAMIZ-ETXEBARRIA

EROS EZAZU

Piper
de
HAMMOND

ORGANOA BERA

BAINO HOBEA

ESKURATUKO DUZU

- *Ezkerreko eskuz
laguntzeko moldaerraza
- *Soinugailu guztien
doinu eta hotsak
- *Ritmoa eta akonpa-
ñamentua automatikoak
- *Tekladu bakarrekoa
eta pedalik gabekoa
- *Piper sistimako
ehundakada partitura
- *Dohan, erraz eta
azkar ikasten da
- *Garantia osoa eta
zerbitzu onak

Ikus ezerean erantzun-
kizunik gabe:

BENGDA

HAMMOND
elektronikoetan
txapeldun

FLANDRIAN

ZE HAR...

HERKIDE

Turist bezala izan gara Flandriako zelaialde zabaletan, eta han ustekabe-ko euskal zaletasuna aurkitu dugu... Bagenekien kezkatu-rik zebiltzala gure arazo politikoaz; ez genuen uste, ordea, halako kezkarik topatzea Euskari eta Euskaldungoari buruz. Gezurra badirudi ere, bihotzean daramate hango batzuek gure egoera eta gure nortasuna. Han bide ertzeko bake bakartian, euskal ikurrinaren, euskal abestien, euskal kezken berotasuna senditzeko bidea izan dugu... Eta, tamalez, ez genuen Nederlandera ulertzen. Hainbat publikazio-erakutsi dizkigute Euskal Herriaz, euskaldunez... Eta zerbeza baten aurrean «Xurxuri Baten Gainean» abestia («Op en populiertak») flandriar fonetikaz gozatua... Eta abesti eta doinu-uen artean uste gabe-ko bitsia, Joaquin de Press-en abesti aintzinakoa, gure artean inork gutxi- ezagutuko duena.

Horrela, haiek gure alde egiten ari diren lanak ikusirik, obligatu-rik ikus-ten dut neure burua haien berri emate- ra. Beste ekintza askoren artean bat ezagutzeko bidea izan genuen: «FLAN- DRIATIK IKASTOLENTZAT» (Vlaams Komitee voor Baskische scholen), ikastolen aldeko komitea. Komitee ho- nek ikastolentzako dirua biltzen saia- tzen da Flandrian. Hortarako jaialdiak eta... muntatzen dituzte. Horietako bat ihazko Azaroan eratu zuten BASKENA- VOND, Maite Idirin eta Pantxoa & Pe- llo han ziren. Horiekin batera baziren Flamingo gazteak euskal kanten abes- lari, euskal doinuaz eta Nederlande- raz letra. Horrela:

«Euskara jalgi hadi kanpora.

Baskische moedertaal, toon U nu op [straat

—oOo—

Garaziko Herria benedika dadila
De streek van Garazi zij gezegend,
Zij heeft aan de Baskische taal
haar rechtmatge plaats geschenken.

EUSKARA, kom buiten op het plein.

—oOo—

Zor handiak dira horik eta nolabait ordaintzen hasi beharko dugu. Horta- rako eta lehenik Flamingoen arazoa eta haien berri jakitea komeni zaigu. As- mo hortan bada eta ganigirozko begi- rada bat emateko asmoz idatzi ditugu ondorengo lerroak.

FLANDRIA ziklist taldea ezaguna dateke gure artean, taldeko hortakoa baitzen Roger De Vlaeming bikaina, Merx-en etsai amorratua. Hortaz apar- te FLANDRIA izenak ez duke askoren- tzat adierazpen handirik. FLANDES ezagunagoa dateke, menturaz, eta adierazgarriagoa Espainiako historia handios eta loriosa ikasi dugunontzat. Baina FLANDES eta FLANDRIAK gauza bera adierazten dute: Flamingoek (Fla- menkoek) kokatzen diren lurraldea.

Flandria oso loturik zaio Hollandari, bi herriak etni berekoak baitira eta bi biak Nederlandez edo Aleman Za- harrez mintzo baitira. Eta Frantzian ere bada Flamingoek jendatzutako lurral- de bat FLANDRE izenekoa, Lille hiru- buru duena. Han kokatzen da Dunker- ke ere. Alserdi hau oso frantzesurik dago eta zertxobait ahaztua. Datu fal- taz gu Belgikako alderdiari lotuko ga- tzazkio, gaurko hontan.

XIX. mendean burgesia frankofonak (frantsesez mintzo denak) Holandatik askatzea lortu zuenean, Belgikako erresuma osatuz, helburu zehatz bat zuen: estatu KATOLIKO eta FRANKO- FONO bat osatzea, hortarako bi ko- munitateen nortasun historikoak dese- ginez.

Orduan bezala gaur, Belgika WA- LLON eta FLAMINGO, bi komunitate historikoek osatzen dute. Bi komu- nitate hauk egun hizkuntzaz bereizten direnak, badirudi bi biak germaniar, Frankoen odolekoak, direla jatorriz, Wallonek kelta eta galiarren arrasto handiak badituzte ere. Wallonek aspal-

«Une mousse de Biscaye
L'autre jour pres ung moulin
Vingt a moi sans dire gaire,
Moy hurtant sur mon chemin
Blanche comme un parchemin,
Je la baisse a mon aisse
Et me dist sans faire noise
SOAZ, SOAZ, ORDONAREQUIN.
Joaquin des Pres:
«Une Mousse de Biscaye»

di erromanizatuak, Wallonera zuten mintzaira, Oc hizkuntzen familiako «pa- tois» mesprexatua, garai batetan ho- nek ere literatur loratze bikaina eza- gutu bazuen ere. Egun Wallonera itzal- tze-ko zorian dago, zahar ez ikasiek mintzatzen baitute, bakar bakarrik, eta galdutzat jo dezakegu, egungo wallo- nak frankofon, frantximenta bilakatu baitira frantsesaren distira eta era- karmenez.

Flaminoek, ordea, gogor eutsi diote beren nortasunari eta beren mintzai- rari. Egoera txarrean gelditu ziren 1830ean Holandatik apartatzean bur- gesiaren politikaz frantsestera behar- turik aurkitzen zirelarik. Geroztik bo- rroka luzea izan da, eta lortu dutena puskaka, piskaka lortu dute. Borroka korapilatsua luze litzateke eta gaitza, labur eta zehatz emateko. (Hurrengo batetan egiteko uzten dugu gaurkoz).

Egoera asko aldatu da ordutik gau- rrarte. Gaurregun Belgikan nortasun zehatzeko bi komunitate bereizten di- ra: Flandria iparraldean, Wallonia he- goaldean. Bi hauen artean hizkuntz muga zehazki ifinia. Flamingoek Ne- derlandera dute mintzabide, Wallonak berriz, berea galdurik, frantsesa. Eta bi hizkuntza hauk ofizial dira, bako- tza bere lurraldean. Elebitasuna da- goela Belgikan, esan ohi da, baina, kontuz! ulert dezagun zuzen eta ongi elebitasun horrekin zer adierazten den. Bi hizkuntza ofizial badira ere, horrekin ez da esan nahi belgak oro biele- dun edo elebidun direnik, ez. Hiz- kuntza bakoitzak ofizialtasun territo- rial bat du: Flandrian Nederlandera da hizkuntza ofizial bakarra, Wallonian berriz frantsesa. Flandian bizi den haur wallonak ikasketak Nederlande- raz egi behar ditu, Wallonian dagoen haur flandriarrak, berriz, frantsesez.

Hori horrela Flamingoek ez dutela problemarik pentsa dezake norbaitek, edo problemarik badute ere beste maila batekoak izango direla... Hala ere, badirudi gauzak bestela direla. Flamingoentzat ere problemarik ez da fal- ta.

Flamingoek ere badute halako Bilbo

bat: Brusel, belgikako hiriburu handia, jatorriz flandriar, egun oso frantses-tua. XIX. mende haseran flandriar jator zen hiria, egun oso frantses-tua dago burgesia eta administrazio frankofonaren eraginez. Egun administrazioa bielehun biakatu da, baina Bruseleko Burgesiak frankotik dirau eta intelektualgoa ere frantximenta da gehien bat. Bestalde Brusei hiri industriatua da eta horrela immigrante asko erakarri du lan eta ogi bila. Nazione eta kolore guztitakoak, Babel dorrean hainbat hizkuntza desberdin badira hauenak. Hala ere, eta frankofoniaren «chauvinismo»-k hortaturik frankofontzat kontsideratzen dituzte hauk administrazioan, nahiz eta frantsesetik gutxi, ezer gutxi edo fitsik ez jakin.

Hori dela eta Flamingoak minoria, oso minoria, dira Bruselen. Legez Brusel bielehun izan arren, pratikan Brusel frankofona da, eta atzeritar minoria askoren artean minoria flamingo bat aurki dezakegu, kontsiderazio hobearrekin, dudarik gabe.

Bestalde, Bruselen, beste hiri nagusi askotan bezala, immigrazioaren bultzadaz eta ekonomiaren laguntzaz

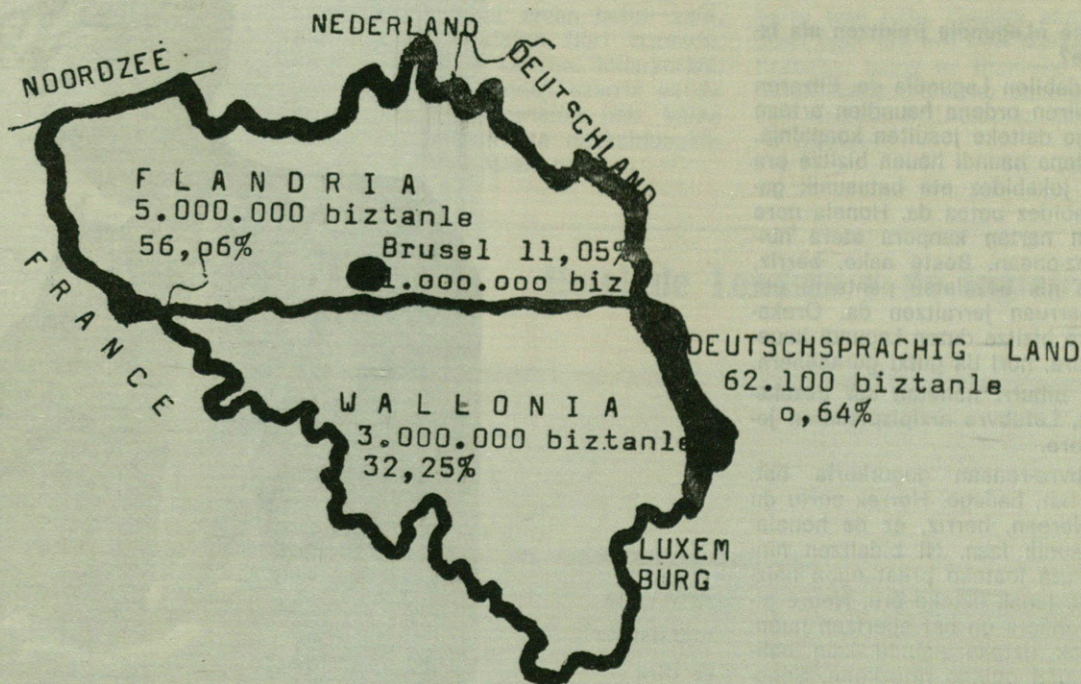
bakarra. Brusel, beraz, komuna flamingo- inguraturia zegoen, eta burgesia frankofona, Brusel utzi eta, komuna horietara joan da bizitzera. Beste horrenbeste gertatu da industria berriekin. Brusel ingurua gero eta industria-gotuz joan den eran, bere mugak hautsi eta komuna flamingoetara lerratu dira industria eta lantegi berriak. Lege linguistikoak sortzen dizkion problemak ezabatzeke eta bere interesak defendatzeko, Bruseleko burgesiak mitto berri bat sortu du: GRANDE BRUXELLES edo Superbrusel-en mittoa. Mitto honen arauera Brusel eta bere inguru guzira frankofon lirateke berehala.

Hala ere ez dirudi gauzak hain erraz gertatuko direnik. Flamingoek Bruseleko minoria badira ere majoria dira Belgikan. Bestalde Wallonak ere frankofon badira ere badute beste problemarik Wallonian, eta hauek ere ezin onar dezakete Bruseleko dependentsia.

Ez da, ordea, Brusel problema bakarra. 1830ean independentziak «dependentsia» estua ekarri zuen flamingoentzat. Frantsesa hizkuntza ofizialtzat ezartzen zitzaizlarik atzerapen go-

rrira behartu zuten flandriar herria. Frantsesetik zekiena analfabetotzat har zezakeen edonork eta, jakina, itxirik zeuden harrentzat administrazio, zuzendaritza, politika eta beste edozein lanbide itxurazko. Ikasketak frantsesetik, eta frantsesetik bakarrik, egiten zirelarik eragotzirik zeuden frantsesa ongi erabiltzen ez zutenentzat. Flamingo «paysan» izatera beharturik zegoen, edo bestela Walloniko ikatz meatzetara zihoakeen, farragarri eta «cas-hero» gertatzeko arriskuarekin.

Geroztik gauzak aldatu egin dira: Borrokaren borrokaz egun Nederlandera da Flandriako hizkuntza ofizial bakarra. Flandriako generazio berriak errezago darabilkite Inglesia Frantsesa bera baino. Alemana ere Frantsesa baino errezago gertatzen zaien. Ekonomia aldetik, berriz, aldaketa ez da nolana hikoia izan. Ikatz meatzeak itxi ziren gehien bat. Gaur industri berriek daramate ekonomiaren aurrerapidea, eta industri berri hauek asko eta asko Flandriar kokatu dira, egoera horrela zeharo aldatzen zelarik. Egun Wallonak dira, askotan, Flandriara lan bila doazenak (jarraituko du).

jendetzaren inbertsio bat gertatu da. Lehen hiri barruan, erdi aldean, bizi zen burgesia eta hiritargo aberastua, orain kanpo aldera doa ihes, erdi aldean bulegotarako eta immigrante jendearen bizi lekutarako utziz. Burgesiak hiri inguruko baso eta belardi berde sanoetan maite du bizitzea. Horrela Brusel inguruan hauzo eta hiri berriak sortu dituzte. Beste leku askotan problema handirik gabe egin dutena, oztupo handirekin aurkitu da Bruseleko kasoan.

Brusel Flandriar kokatzen da, eta Brusel bielehun bada ere, Nederlandera da Flandriako hizkuntza ofizial

bar-restaurant

AURRERA

Hilaren 13tik aurrera itxita izango da hilabeterako

Urbietan, 12

Urrut.: 411528 - 412578

— DONOSTIA —

Diez Alegria

Zeruko Argian

Okendo kalean topo egin dugu Diez Alegria jesuita ohiarekin. 65 urte bete ditu, halere gazte aurkitu dugu, gorputzez, bihotzez eta buruz. Gizon irekia eta elkarrizketa zalea dugu D. Jose Maria. Galderei iheska ez da ibiltzen.

—Jesuita ala zer zaitugu, galdetu diogu.

—Jesuita nauzu oraindik ere. Baina jesuita exkluatratua. Segoviako gozaiak hartu nau. «Ad experimentum» deitu hiru urte igarotakoan apaiz soila izango naiz. Legez Jesusen Lagunditik kanpora bizi naiz, baina jesulagunekin biziz. Jose M.ª Llanos eta beste lagun batzuekin «Pozo del Tio Raimundon» bizi nauzu. Han eta hemengo hitzaldi lanak bukatzen ditudanean horrera biltzen naiz parroko lanetan laguntzera.

—Jesuse nLagundia irekitzen ala ixten ari da?

—Ibili dabilen Lagundia da. Elizaren barruan diren ordena haundien artean irekitzat jo daiteke jesuiten konpainia. Baina ordena haundi hauen bizitza era askotako jokabidez eta batasunik gabeko jokabidez betea da. Honela nere bihurrialdi hartan kanpora atera nintzen, onez-onean. Beste asko, berriz, nahiz eta nik bezalatsu pentsatu eta jokatu, barruan jarraitzen da. Orekarik gabeko bizitza duten Lagundi haueko egoera, hori da gutxi gorabehera.

—Giro bihurri honetan sar dezakegu, agian, Lefebvre arzipizpikuaren jokabidea ere.

—Lefebvre-renean gogorkeria bat, itxitasun bat, badago. Horrek sortu du hauzia. Nerean, berriz, ez da honelako itxitasunik izan. Ni bidaltzen ninduten lekura joateko prest egon naiz. Baita nere lanak uzteko ere. Neure aldetik borondate on bat agertzen nuen. Apaiz-lanak uzteko agindu izan balidate ere utzi egingo nituzkeen. Segoviako gozaiak, ordea, ez zuen horretarako arrazoirik ikusten eta lanean jarraitzeko eskatu zidan. Obedientziari buruzko hauzia dago tartean. Teorian mundu guztiak onartzen duena esaten dut nik: **inor ez dago agintariaren esana kontzientziaren kontra betetzera behartua.** Berez inork ez du hori ukatzen. Baina horretan nik muga lasaiegia jartzen nituela iruditzen zitzairen Lagundiko nere nagusiei. Ez nuen saltsarik ipini nahi eta kanpoan geratu nintzen.

—Lefebvreri buruz zer iritzi duzu?

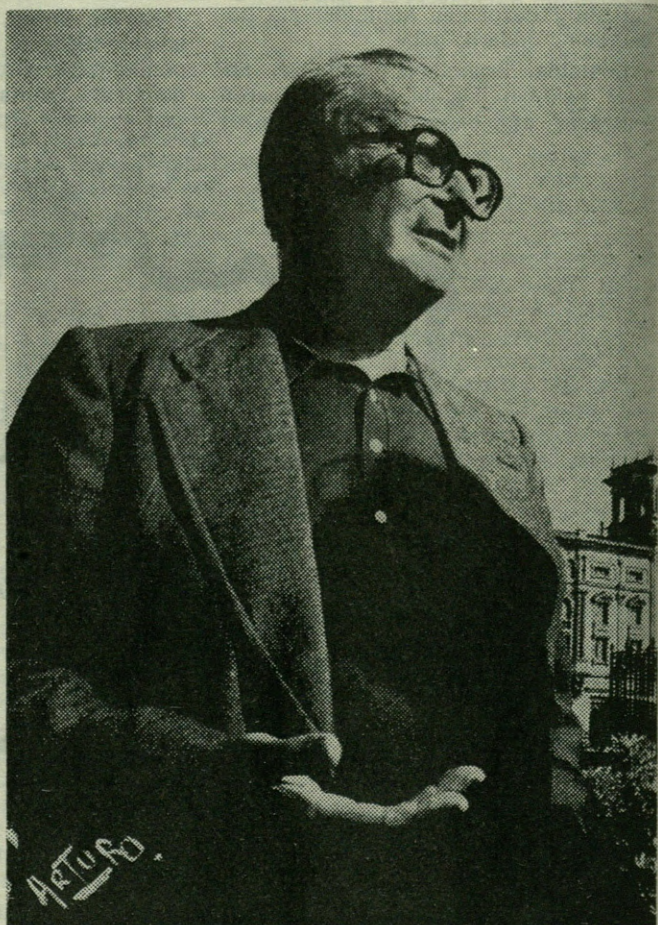
—Denen gainetik pertsona errespetatu behar da. Lefebvre bere kontzientziaren arabera jokatzen duela uste dut. Jokatzen duen bezala jokatzen

barruak behartzen duela iruditzen zait. Alderdi horretatik nere errespeto osoa merezi du. Baina nere ustez oso oker dago. Eta oso berekoa eta setatsua dela iruditzen zait. Berak bezala pentsatzen ez duten guztiak gaitzesteko, joerakoa. Bere izaeraz eta haundiko gizona dela iruditzen zait. Akats bat da, baina gizona den bezalakoa da. Akatsak ere errespetagarriak dira.

da gehiago balu ez zen hauzi hau iritsi den lekura iritsiko.

—Espainiako elizaz, zer?

—Batikano Bigarrenaz geroztik beste Estatuetakoa elizaren pare jarri daitekeela uste dut. Kontzilio aurreko eta kontzilio ondoko elizan muga jartzen baldin badugu edo munduko arazoetan sarturik den elizan eta lehenetik gizarten dagoen egoeraren euska-

Fedea eta
marxismoa
ez dira
uztarezinezkoak

—Aita Santua bide zabal-zabarretik abiatu delako ez da, bada, izango?

—Aita Santua zabartzat hartzea eta iraultzailatzat jotzea, Paulo VI hain tristea eta eroria ez balego, parra egitekoa litzateke. Hain muturreraino joanda ez gabiltzanoi ere Aita Santuak oso motel eta beldurti jokatzen duela iruditzen zaigu. Eliza ezkerreara darabala eta desegiten ari dela esatea sinetsi ezinezkoa da. Lefebvre patxa-

rra den elizan, Espainiakoa ez da atzean geratzen. Espainiakoa baino prekontzialarragoak eta kontserbakorragoak badira. Italiakoa, esate baterako. Bi joeren arteko borrokak eta tirabirak badira, noski, baina patxadaz eta maitasunez konpontzen dira. Palma de Troya-koaz kanpora nahiko gozo egiten da borroka. Eten haundiegirik gabe jokatzen du tirabira hauetan Elizak.

—Zure sinesmenak jokabide batzuk

hartzera bultzatzen; politikan, zer bide hartu duzu?

—Jendea gaizki ala ondo irudituko zaio, baina ni ez naiz partidutean sartu. Jesuita eta apaiz urte askotan izan naizenez gero, jendea politika azterketan abiatu egiten laguntzea nahiago izan dut. 65 urte ditut, bestalde, eta askatasun horri eustea bidezkoagoa deritzat. Hori bai, klase aukera bat egin dut. Langileriaren eta jende herrikoiaren alde nago. Kristau bat ezin daitekeela marxista izan esaten denean, gizartearen **dagoela** klase borroka ahaztu egiten da. Borroka horretan norbaiten alde dago bat. Nik langileriaren eta herriaren alde jartzea erabaki dut. Baina hau setakeriarik gabe egiten dut. Klaserik gabeko gizarte bat egiten saiatzen naiz. Ni izatez, jaiotzat, goikoen klasekoa naiz: jesuita eta irakasle naizenez ere bai. Halere langileen alde borroka egitea erabaki dut, baina burgesien direnak arratoiak bezala zapaltzeko grinarik gabe.

Kristau eta batera marxista izan daitekeela uste dut nik. Ez marxismoa uler daitekeen era guztietara. Kristau eta eurokominista izan daitekeela uste dut. Sozialista are eta gehiago. Nahitaez sozialista izan behar duenik ere ez dut esaten. Baina ebanjelioaren izenean ez dut uste inori debekatu diezaiokegunik marxismoa bidea hartzerik. Orain dela mende bat katoliko eta republikano izan ote zitekeen,

galdetzen zen. Katoliko gehienek ezetz esaten zuten. Aita Santuak baietz esan zuenean sekulako iskanbila sortu zen Frantzian. Gaur hori dudan jarririko balitz parra egingo genuke. Baina Leon XIIIak erabaki arte ezetz uste zen. Beste horrenbeste geratutako da hauzi honetan ere. Jesusek ere behartsuen eta zapalduen alde jokatu zuen. Hori ezin daiteke uka. Fedea eta marxismoa ezin uztartuzkoak direnik esateak, kapitalismoaren alde jokatu beharrean jartzen gaitu gaurrera.

Jendea hori konprenierazten nahiko lan badut neure urtetan. Bestalde ezker oso zatiturik da. Ezkerri elkartzen laguntzeko bidea eta modua dut inongo partidutan sartzen ez baldin banaiz.

—**Klase borrokaz aparte nazio borroka ere badugu.**

—Nazio zapalkuntzari erantzun jator bat eman behar zaio. Bene-benetan diotsut. Borbondarren eta Canovasen garaipenak Estatu zentralista eta erdirakoa sortu zuten. Baina hori ez da Penintsulako Herrien historia. Bidegabekeriazko jokabidea izan zen. Penintsulako eskualde eta herriei erantzun jator bat eman behar zaie, beraz. Zein moldetan hori zuzendu, horretan ez naiz sartzen. Indarkeriaz, goitik behera, moldeak ezarri ez da ezer egiten. Ni asturianoa naiz, baina halere katalanekin eta euskaldunekin oso ondo konpontzen naiz.

—**Askatasun osoa onartuko zenuke?**

—Nik ez dut horretan mugarik jarritzen. Are gutxiago indarrez eta harmaiz, derriorekin, gorde behar den mugarik. Demokrazia bidean horretaraino iristen baldin bada herri bat, bere askatasuna onartu beste egitekorik ez dut nik. Herri bat ez daiteke erabat gorrotatzen duen egoera batean eduki. Zapalduta diren herrien gogoa errespetatu behar da. Baina ez dut erantzun jakin bat.

—**Herriak bere garaian onartu zuen Estatutotik hasiko ahal zinateke?**

—Estatutua kentzea astakeria beldurgarria izan zen. Handik hasi beharko litzateke, noski. Oker hura honela zuzendu eta giroa asko gozatu litzateke.

—**Amnistiaz ez dugu hitzegin.**

—Ni amnistia osoaren aldekoa naiz. Baina Euskal Herriari taxuzko erantzun bat emango dion Gobernu bat behar da horretarako. Esan bezala Estatutua onartetik hasi beharko litzateke. Gero geroak. Hau, ordea, ezinezkoa zaio dugun Gobernuari. Hala ta guztiz ere eskubide politikoen amnistia eman zezakeen. Euskaldun gehiago atera zitekeen espetxetik bide hori hartu izan balu. Gauzak ahal den ondo egin eta ere beti izango lirateke tirabirak, baina ez litzateke konpondu ezinik izango. Gaurko egoera honetan ezin daiteke bizi. Nik ez diot irteerarik ikusten.

M. ATXAGA

1876-1976

ehunurteurrena

betiko eta oraingo kostako hotela

Tel. 44 41 33

DONOSTIA

Hotel de Londres y de Inglaterra

★★★★

Janari fabrikak

Jose ALKIZA

Janari klase bat eskas bada eta salgai ezin bada topatu, nekazariei ematen zaie aitzaki, ez dutelako behar hainbat sortu. Igaz patatarekin gertatu zen hori. Zaharrak ahitu egin ziren, berriak ez ziren oraindik etorri, prezioa izugarri igo zen, eta horren errua, nekazariei eman zitzaizen behar hainbat lur ez zutelako patataz erein.

Beste batzuetan, berriz, jeneroa egon badago, nekazariak merke ematen dute; baina etxekoandreen saskira garesti iristen da. Bitarteko komertzianta eta dendariei ematen zaie errua. Horixe gertatzen da frutarekin, bat aipatzeko.

Bada, ordea, hor tartean hirugarren sail bat ere, askoz gutxiago aipatzen dena: janari fabrikak, hots, nekazarien eskuetatik jeneroa hartu, baneatu, kontserban jarri eta gero saldu egiten dutenak. Inork gutxik hartzen ditu ahotan; baina gero eta garrantzi haundiagoa dute, gero eta gehiago jaten baitugu kontserbako gauza, gero eta gutxiago sorotik edo baratzeatik eltzera zuzenean doan janaria.

Hona hemen Espainian gertatzen ari dena azaltzen duten dato batzuk. Jendeak erosten dituen janari guztietatik:

44% freskoak eta 56% kontserbak ziren 1962. urtean

32% freskoak eta 68% kontserbak ziren 1970. urtean

28% freskoak eta 72% kontserbak ziren 1976. urtean

Jendeak jaten duen lautatik hiru, baneatuta erositako edo kontserban egondako janaria da. Azken urteotan, gainera, zabaltzen eta ugaltzen ari da ohitura hori. Beste arrazoi askoren artean, dendetan eta, bonkeran jartzen dizkigutelako, eta etxekoandreak ere, etxetik kanpora lan egiten dutelako izango da.

Industriaz hornituta dauden eta jendea diruz ondo dabilen nazioetan 90% ere kontserbako gauza jaten omen da. Iparrameriketara, 1971. urtean, jendeak jan zuen tomate guztiaren 93% kontserban jarria erosi zuen.

Ez da beraz harritzeko, ondorengo urte hauetan Espainiako janari fabrikak indar haundia hartuko dutela esaten badigute.

Hori horrela bada, mesede ala kalte egiten diote nekazaritzari?

Begien bistan dago laguntza haundia eman diezaioketela: baserritarrak bestela saldu ezin dezaketen jeneroa, fabrika hoiek erosten baitiote.

Ez dago urrutira joan beharrik hori ikusteko. Oraintxe bertan Tolosako planan esnea 12 peztan litroa saldu ezinik dabil zenbait baserritar. Urte guztiko hartzaileak oporketan kanpora joanak dira, baina behiek, ez dute horregatik esne gutxiago ematen. Zer gertatuko litzateke Gipuzkoan, esnea biltzen duen zentralik ez balego?

Bestela sortuko lukeen baino jenero gehiago sortzen du nekazariak, etorri ahala guztia saldua baitauka, eta gainera, ez du kilo banaka saltzen, dena batera baizik.

Fabrikaok herrietako jendearentzat lanpostuak sortzen dituzte, eta askotan emakumezkoak enpleatzen.

Nekazariekin tratoak egiten dituzte, eta horrela, hazia ereiterako badaki nekazariak kosetxa guztia saldua daukala eta zenbatean.

Fabrika hauen bitartez, nekazariak ekarri duen uza, urruti eta geroago saltzen da: Gipuzkoako esnea Sevilan eta Valenciako illarrak hemen.

Fabrika hauek, ordea, ez diote la-

gundu nekazaritzari behar hainbeste. Besteak beste, atzerriko kapitalen mende daudelako fabrika hauetako asko.

Esnea biltzen duten fabriketan 40% atzerriko kapitalada. Ez da harritzeko, beraz, fabrika hauetako zenbaitek, hemen esnea biltzen, hemen esne gehiago sor dadin, ahaletin haundirik egiten ez badu, eta kanpotik esnea ekartzen saiatzen bada.

Pentsu fabrikekin beste horrenbeste gertatzen da. Kanpotik ekarri duten ale eta pentsugaiaren 80%, kapitalik gehiena atzerrikoa duten fabrikek erosi dute.

Bestalde nekazaria, zuzenean edo zeharka, fabrika hauen mende dago; nekazaritzak sortzen duen 63% fabrika, hoiek erosten baitute. Janari fabrikak ditu beraz, eroslerik seguruenak eta askotan bakarrak.

Fabrika hoiek zuzentzeko eta jaleen eta nekazarien zerbitzuan edukitzeko, gobernuak egin duena, ezer gutxi da orain arte.

Mataderiak egiteko plana, paperean geratua dago; esnearen estatutua, ahaztu ere egin da oraintxe; nekazaritzako ministerioak, eta ez komertzioak, alimentazioari dagokion guztian esku izan dezan, egin diren eskabideek, ez dute gobernuaren aldeirik erantzunik ere izan... eta bar.

Bitartean, nekazariei pagatzen zaiena igotzen ez bada ere, fabrika hauek saltzen dituzten janariak garestituz doaz urtetik urtera...

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

EUSKAL INDARREI GALDEZKA

ETA; Nazio - Askatasunerako Euskal Militar Erakunde Sozialista Iraultzailearen ERANTZUNAK:

Hona hemen 700. zenbakian, EUSKAL INDARREI GALDEZKA lanean faltetatu zen ETA (m)-ren erantzunak. Berandu bederen, iritsi dira.

1) Zure eritziz Euskal Herriko ekonomiaren akatsik larrienak zein dira?

Euskal Herriko ekonomia aztertzerakoan, aurkientza guztietan gauzak bergisara agertzen ez direla gogoan eduki behar bada ere, argi ere da noski, bestalde, ez ditzakegula toki batetatik bestetara daudekeen diferentzia guztiak hemen azal, eta, beraz, hala beharrez ikusmolde global eta orokorra izan behar duela gureak.

Nola ez kontutan har, ordea, noizbait guri deusik ere galdegin gabe jarri ziguten zorigaitzeko muga; hain nabari delarik berezik, berezten dituen bi aldeetako ekonomien arteko desberdintasuna? Halabaina, «ipar aldea» deitu ohi dugun euskal hiru Probintzietan, industriadariek ezak, izugarritzko jende huste baten kausa delarik, kontraste bat bezala egiten du mugaz beste parteko ordenarik gabeko industri-konzentratze larriegiarekin.

Frantses Estatuak, bere menean, odol husturik, zain gabeturik atxekitzen, eta, egunetik egunera bestelaka-

tzenago duen Euskal Herria, latek-leku izatera kondenatua du. Turismoak bizkitartean, ez ditzake inola ere senda, hango ekonomia joa den loeria eta ahu-lezia, eta ondorioz sortzen diren gaitz larriak: langabezia, laneko segurtasunik eza, alokairuen eskastasuna, herriaren hustea, etab...

Hego Euskal Herrian arras beste gisa batez agertzen zaizkigu gauzak, nahiz, hemen ere, ekonomiazko akatz latz eta grabeak ugari izan.

Ekonomikoki sektore inportanteena industria izanik, ez ditugu azalduko hemen, nekazaritza eta arrantzaren problemak; horrek ez baitu ordea esan nahi, gutiesten ditugunik, edo eta ahantzen; are gutiago ikusten delarik, orain gertatzen den bezala, lurretik ateratako ekoizpenen merkatua zeharo beretu duela zenbait monopolioak.

Esanak esan, hona, beraz, zein diren, gure ustez, hego Euskal Herriko ekonomiaren akats larrienak:

—a) Hego Euskal Herrian, kooperatibagintza izan ezik, industriadapena batere aurreplanorik gabe gertatzea; hau da, deus ere kontutan hartu gabe, gauza bat nahi du: hots, ahalik eta lasterren, ahalik eta benefiziorik handiena ateratzea. Ekonomian, ondorioak hor ditugu: industrietako kapital organikoaren desoreka, teknologiazko atzerapena, konpetitibitatearen ahulezia... Guztiorren lekuko, frogaren beharrik bada: euskal teknikari asko, Euskal herritik joaten da; langileria parte handi bat kalifikatu gabea da; etab...

—b) Azpi-egitura desegokia eta eskasa: industri- hazkundera oztopo gaitza aurkitzen duelarik hor.

—d) Ekonomi hazkundera, gelditua bezala egotea. Espainol Estatuak bere inbertsioak gisa horretara egiten baititu, beste tokietan goiti ari den denboran, Euskal Herrian, berriz, ekonomia ez da hein berean aurreratzen eta hazten. Horrez gainera, aski ez balitz

bezala, ekonomia guztia Estatu mailan egituraturik izanik, eta Estatu horren jaun eta jabe oligarkia erdirakoia izanik, gertatzen da bestela ere, Euskal Herriak kapital asko joaten kanpora, horrek, noski, Euskal Herriko deskapitalizapena are larritzena duelarik.

—e) Ekonomiak batere orientazio sozializ ez izatea. Ezaxolakeria horrek zer ekarri digun, zorigaitzez, oso erraz da egiaztatzea: hala nola, eguratsa eta ingurumena hain lazki funditurik eta kutsaturik izatea; halaber, horren esakak izatea kultur-ekintzetarako eta

beste zerbitzu publikoetarako laguntzak, langileria bildua den hauzo hirietan bereziki.

—f) Ekonomiak, orientazio nazional ez izatea. (Diogun, inork ez dezan gaizki uler «nazional» adjetiboa erabiliz, Euskal Herriak osatzen duen nazioa dugula adierazi nahi). Akats horrek du esplikatzeko Euskal Herriko mugaz bi aldeetako ekonomien desaraua. Halaber, hola esplikatu ere daiteke, hein batean bederen, euskara euskal gizartetik guztiz baztertuta eta horren guti lagundua izatea.

g) Gorago aipatu guztiaren ondorioz eman dezakegu imigranteen problema. Dakigun bezala, denbora guti barne hainbeste kanpotar etorri zaizkigu Euskal Herrira, non, diktaturaren politika anti-euskalduna zela-eta, ezinezko gertatu baita jende horien gure artera integratzea eta guztiz hemengotzea. Ezin daiteke uka, gisa hortan, fenomeno horrek desnazionalizatze bat ekarri duela, ondorioz sortu diren problema sozio-politikoak ebazkizun direlarik oraindik.

2) Akats horien sustraia zehaztu itzazu.

Gure Herriko ekonomiaren akats horien guztien sustraia non finkatzen den, argi dago gure ustez: hots, ekonomia hori Euskal Populuaren eskutik eta beronen zerbitzurako ez izatean.

Euskal Herria bitan zatitua da. Bi aldeetako ekonomiak, bata batean, beste bestean, Espainol eta Frantses Estatuetakoko ekonomi-egituretan eratuak dira. Ipar aldeko ekonomiaren ahuleziak, frantses oligarkia inperialistak

bere dituen ekonomiazko egituretan dute erro hartzen. Orobat, Hego aldeko ekonomiaren akatsak, espainol oligarkia inperialistaren menean egoteak sorteraziak ditu.

3) Zer irtenbide eskaintzen diozu Euskal Herriko ekonomiari? Epe luzearako ez ezik motzerako irtenbidea ere adieraz ezazu.

Esana dugun bezala, frantses eta espainol Estatu-oligarkien interesen arauera bideratua da gaur Euskal Herriko ekonomia. Egoera hori, ekonomia mailan ere, akats eta makur handiren erakarle denaz gero, itxurazko soluziorik ez dagoke euskal ekonomiarik orientazio nazional berri bat eman gabe.

Zein klasek burutan atera dezake holako aldakuntza bat? Euskadiko ekonomia, gibelatua eta nekazaritzan finkatua balitz, nazio-burjeserik zerbait egin lezake beharrez. Ez da hala, ordea, Euskal Herria, herri industrializatu bat baita, ekonomikoki aski hazia eta heldua. Euskal Herrian, nazio-burjeserik, eman zezakeena emana du jadanik. Espainol eta frantses oligarkiek ezarri utzarria gainetik kentzea, ez dagokio berari, gaur egun. Haren aldia iragan da. Lehen egiterik izan ez badu are gutiago orain.

Azken hogeit urte hauetako dinamika sozio-politikoa, Euskadin, nork izan duen ikustea aski da, bidenabar, honelatan, aldakuntza zein indar sozialek burutan atera dezakeen asmatzeko: gizarte-sail herrikoiek eta langileriak bereziki.

Inportantea da puntu hori gogoan edukitzea, itxuratzen baitu kanblamen-

E.T.A. Nazio Askatasunerako Euskal Militarr Erakunde Sozialista
Iraultzaileen aldiakaria

ZUTIK

86. zenbakia
1978-eko Martxoa

Numero 86
Marzo de 1978

ABERRI EGUNA
DENOK IRUINARA
EUSKALDUN ESTATU SOZIALISTA BATEN ALDE
BORROKATZERA

Publicación de la Organización Militar Socialista Revolucionaria Vasca
de Liberación Nacional, E.T.A.

du hori lortzeko eraman beharko dugun borroka-mota, zein gizarte sailetan finkatzen den erakutsirik.

Hirugarren galdera.

Ezen garbi dago noski, ekonomiazko aldakuntza hori ezin daitekeela gerta, politikazko aldakuntza funtsezkorik gabe. Garbi dago bai eta, politik-arloan, soluzio gisa, ororen buruan, abertzale sozialistek ematen duten aterabidea ere: nazio-askatasunerako herri-borroka, eta borroka horri doazkion helburuak: independentzia, sozialismoa, euskal Probintzia guztiek bat egitea; hots, euskal botere herrikoia bat, langileria-aren gidaritzapean jarria, espainol eta frantses Estatuetatik guztiz berezi eta libre.

Ez da, ordea, egun batetik bestera lortuko dugun zerbait. Etapaka, jauzika zenbaitetan, herrestaka bestetan, ibili beharko da. Oraingoz, espainol eta frantses oligarkiak indartsuak dira. Anitz dira, bestalde, Euskal Herrian, imigranteen artean partikulazki, euskal arazoaz oraino funtski jabetu ez direnak. Halatan, errealtateak, gero hurbileko geure helburuak mugatzera behartzen gaitu.

Izan ere, badirudi, gaur, hego aldeko lau Probintziek autonomi-estatuto zabal bat lor dezaketela. Soluzio-has-

tapen bat ematen ahaliko diegu orduan geure problemei, ekonomiazkoei bereziki. Dena dela, euskal Gobernu autonomoaren lehenbiziko eginkizunetarik bat, euskal ekonomia beste gisa batez orientatzea izan daitekeenaz gero, zenbat eta handiago izan orduan ha-

ren baitan eta harenganako euskal indar herrikoien eragipena, hanbatenaz lehiatukiago saiatuko da, Euskal Herriko ekonomia, bai nazionalki eta halaber sozialki, euskal gizartearen beharren arauera moldatzera eta bideratzera. Presionatze hontan, indar bere-

zi bat eman beharko dute indar herrikoiek, euskal Gobernu, ipar Euskal Herriari ekonomikoki laguntzera behartzeko, eta frantses Estatuan ipar euskaldunek ere gisa bertsuko autonomia erdietsi ahal izateko berma dadin obligatzeko.

4) PCE, PSOE, MCE, LCR, ORT e.a. alderdien aurrean, zer jokabide aurkezten duzu?

Alderdi espainolistak hor dira, eta haletarik zenbaitzuk, Euskal Herrian lortu ahal izan duten entzutea ez da gutiestekoa. Diogu guk, bi arrazoik bereziki posible duzela Alderdi espainolisten indartze hau: bata, oraindik euskal-arazoa bere egin ez duen kanpotik etorritako jende asko egotea Euskal Herrian; bestea, herri-indar abertzaleek behar bezalako masa-politikarik ez izatea.

Herri-Indar abertzaleen lana beraz, indar espainolisten influentzia gudukatuz, masen artean, abertzaletasuna hedatzea, indartzea, eta garai-eraztea da. Horretarako beharrezko da, lehendabizi, indar abertzale horiek, helburu estrategiko baten inguruan biltzea eta elkartzea; hots, denak ados egotea, euskal herri-iraultza independentista baten alde elkaturik borrokatzeko. Gaur egun, herri-indar abertzaleen elkar aditze eta juntatzea gauzatzen duen Erakundea KAS denaz gero, hartara bildu behar da. Oraindik, zenbait indar kanpoan badago, hala nola ESB, erabaki bat laster hartu beharko duela uste dugu.

KASek masa-politika iraultzaile bat eramane beharko du langilerian eta, gisa berean, langileriaaren alde diren beste gizarte-sail herritarren artean ere. Ber denboran, euskal nazio-berezgarriak, euskara bereziki, indartu beharko ditu, nazio-askatasunerako borrokaaren alde diren gizarte sail guztietaraino zabaltzeko bere gizarte-oinarria.

5) Jokabide hori behin betirako alarazo eta uneen arabera alda daitekeena da?

Gauzak ez dira nahasi behar. Esan dugun bezala, gaur egun, abertzale sozialistok, ez gaitezke bat batean geure azken helburuetara irits. Gero hurbileko, daitekeenaren arauera mugatu beharko ditugu geure eskaerak; eta nabari da, haien erdiesteko, luzera begira gurekin ados ez diren beste in-

dar batzurekin jokatu beharko dugula.

Horiek horrela, abertzale sozialisten alternatiba-taktika batu bat moldatu beharra dago. KASi dagokio, gure ustez, alternatiba hori proposatzea; hots, gaur egungo finkatzea, zer izan daitezkeen, Hego Euskadin demokra-

ORT edo MCEren hildotik ibil dadin eta haien hitzetara egon.

ziarik izatekotan, demokrazia horren oinarritzko puntuak.

Baldin, holatan, KASen alternatiba hori indar espainolista zenbaitek onartu balu, KASEk (eta ez KASEko indarrek banaka) aliantza gisako zerbait egin lezake harekin. Aliantza horren

Hori da bide bakarra, ez badugu nahi, gaur egun gehiegitan gertatzen den legez, sektore abertzale zenbait,

oinarria, taktikazko alternatiba hori izanez gero, une batetako zerbait izanen litzateke xoil-xoilik. Esan nahi bai-

ta, alternatibako puntuak lortu ondoren, deseginen litzatekeela aliantza, eta KAS bere aldetik jarraituko litza-

tekeela funtsezko bere helburuetarantz: independentzia, sozialismoa, euskalduntzapena, bat-pena.

6) Euskal Gobernuak dagoen dagoe-nean ongi ahal dago ala aldatu egin behar da? Zergatik?

Gaurko «Euskadiko Gobernuak» arras beste giro batetan sortu zen, guztiz desberdin zen garai batetan. Hartaz geroztik, mendeak 40 urtetako bidea egin du, aski izan baita orduan sortu Euskal Gobernuak deskalifikatzeko.

a) Lehenik, gure herriak borroka gaitza eraman du tarte hortan. Borroka horren bidez, Espainol Estatuarekiko Euskal indarren harremanak al-

datu egin dira; halako gisaz aldatu, non orain Euskal Gobernuak oinarritzen den autonomi-Estatutua, Nafarroara ere zabaldu nahi litzatekeena, ez baita gehiago egokia. Bereziki, bi puntu dira Euskal Gobernu batek, nahi eta ez, kontutan hartu behar litzuzkeenak, baina Euskadiko Gobernuak bere kontura hartzen ez dituenak: bata, Euskadiko bi parteen batasunaren aldarrikapena; bigarrena, euskal nazio-sobe-

raniaren alderako eskaera.

b) Bestalde, proletalgora biziki hantitu eta indartu da Euskal Herria. Aldakuntza horren ariaz, eta Euskadiko Gobernuak osatzen duten indar politikoan alfer egotea dela kausa, Euskadin, Erakunde politiko berriak sortu dira, Euskal Gobernu batek, gaur egun, bat bederari, doakion heinean, bere tokia eman behar bailioke.

7) Abertzale indar politikoak elkar lanean ipintzeko, zer puntu proposatzen duzu?

Gaur egun, herri-indar abertzaleen juntatzea gauzatzen duen Erakundea KAS denaz gero, abertzaleen biltzeko proposatzen ditugun oinarritzko puntuak KASenak berarenak dira:

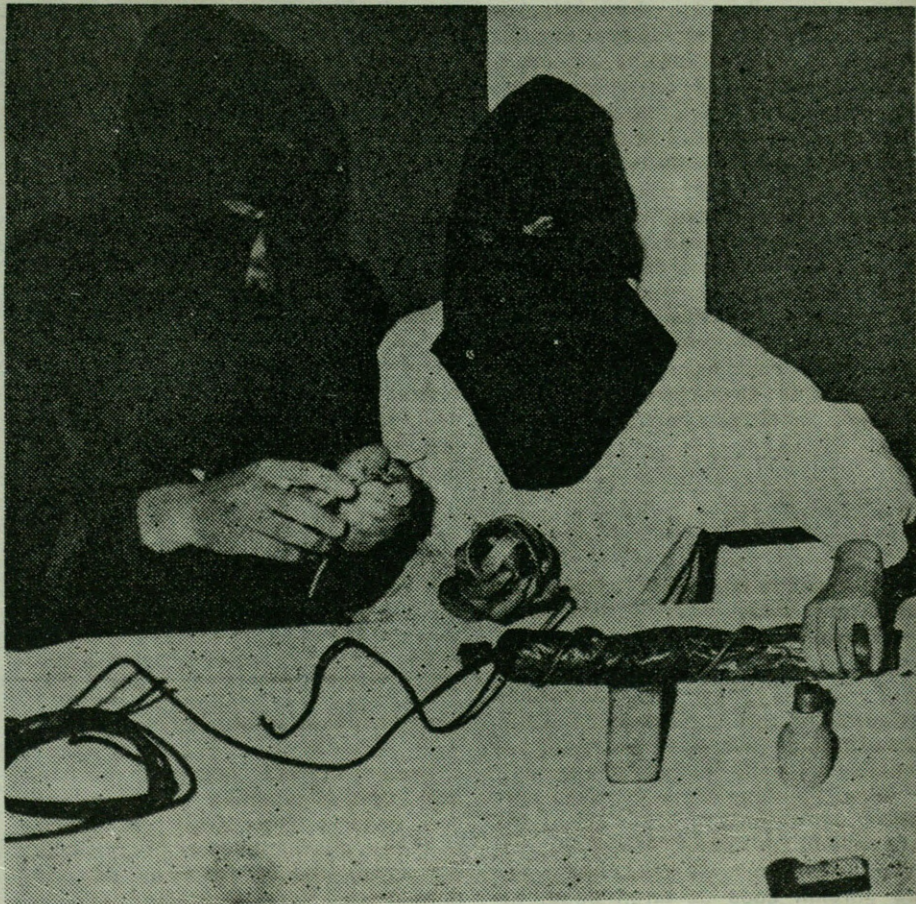
—Euskal Herria, osoki bere buruaren jabe izatea. Hots, horretarako; Euskadiren independentzia osoa, eta haren bat-pena.

—Sozialismoa. Hau da, iraultza sozialista burutan ateratzea; esan nahi baita euskal herri-Errepublika sozialista eta demokratikoa eraikitzea (euskal gizartearen kudeapenean, herriaren parte hartze zuzena eta osoa garrantzaturik).

—Euskal nazio-kulturaren indartzen eta haztea. Euskara, euskal naziohizkuntza izanki, Euskadiren euskarazta-pena.

—Frantses eta Espainol Estatuko, nola Europako eta Munduko beste herriekin harreman sanoak izatea, nazio-arteko elkartasunean finkatuak, bate-re elkarrekiko nagusikeriarik gabe.

—Helburu horiek erdiesteko, gure herria explotatzen eta zapaltzen duten egitura kapitalista eta inperialistak suntsitu behar direnaz gero, KASen borroka, estrategikoki, espainol eta frantses kapitalismo inperialistaren kontra zuzendua da.

Estatuto General del Estado Vasco

Aprobado en la Magna Asamblea de Municipios Vascos, celebrada en Estella (Lizarrza) el día 14 de junio de 1931.

EXPOSICION

Tradicional e histórica ha sido la libertad de nuestro pueblo. Los diversos Estados que lo han compuesto conservaron su innata libertad, sacudiendo victoriosamente cuantos yugos quisieron imponerle en tiempos pasados. Y siguiendo los impulsos del genio de la raza, se dieron a sí mismos el régimen que les convino, sin más sugerencias que su propia voluntad, manifestada en sus organismos legislativos tradicionales.

Nuestra historia, hasta el siglo XIX, es la historia de un pueblo libre, amante como el que más de su libertad y celoso guardador de su vida propia, contenida en sus fueros, usos y costumbres.

Las leyes aprobadas por las Cortes españolas y promulgadas con fechas de 25 de octubre de 1839, 16 de agosto de 1841 y 21 de julio de 1876 se encaminaron a extender la unidad constitucional de España a los territorios de Navarra-Vizcaya, Guipúzcoa y Alava. Su carácter de leyes especiales, la preparación y disposiciones de la del año 1841 y las facultades especiales que se reservan a los Gobiernos en la de 1876 no son sino la consagración de la personalidad peculiar del País Vasco. Este no dio nunca su consentimiento al régimen de derecho que quisieron crear dichas leyes.

En el transcurso del siglo XIX y durante todo lo que va del presente, la protesta contra la extensión de la unidad constitucional de la Monarquía española fue general y reiteradamente expresada por sus organismos forales y públicos por las organizaciones políticas y por la opinión general del país.

De aquí que, como siempre, exista un movimiento universal en el pueblo vasco que reclama la derogación de aquellas leyes, volviendo al estado jurídico anterior a ellas, que es lo que en nuestro país se conoce con el nombre de Reintegración foral.

Manteniendo viva esta reivindicación de los derechos históricos y armonizándola con la voluntad de no crear, en los momentos en que se está preparando su constitución dificultades a la consolidación de la República Española, el pueblo vasco ha querido que se consagre en la misma Ley constitucional de la misma República la personalidad del país vasco estructurando la unidad vasca sobre la base del respeto a las autonomías particulares para asegurar la prosperidad del país vasco, la libertad y el bienestar material y espiritual de sus habitantes.

A raíz de la caída de la Dictadura en España, el País vasco se encontró, al igual que los demás pueblos del resto del Estado, sin organismos que tuvieran recibido su poder de la voluntad del pueblo. Los Gobiernos que constituyó la Monarquía en los últimos tiempos no dieron cabida a la manifestación del sufragio popular hasta el 12 de abril de 1931, fecha en la cual se celebraron en todo el territorio del Estado elecciones para la designación de los componentes de las Corporaciones municipales.

Estas elecciones produjeron el cambio de régimen del Estado, implantando la República. El País vasco llevó, por su parte, a las Corporaciones municipales o Cabildos locales a los legítimos representantes de la voluntad popular.

Careciendo, pues, el País de toda otra representación emanada del sufragio directo, las Municipalidades vascas sintieron la grave responsabilidad de tener que ser portavoces de los derechos y anhelos del mismo, sin que ello fuera obstáculo para la implantación ordenada y pacífica de la República en España.

Estos derechos y anhelos de nuestro pueblo fueron concretados en el proyecto de celebrar una Magna Asamblea de Municipios Vascos, en la que fueran aprobadas las bases y articulado de un proyecto de autonomía del País. La idea fue aceptada con singular unanimidad por los Municipios, que en número de 485 aprobaron en sus sesiones respectivas la adhesión entusiasta al proyecto de Asamblea y redacción del Estatuto que contuviera las aspiraciones del País.

Este refrendo de los Ayuntamientos fue considerado por los alcaldes organizadores más que suficiente para proseguir la labor emprendida, asistidos ahora de la confianza del pueblo, y dispuestos a que el Estatuto fuera una obra que mereciera el respeto general, encargaron a la meritísima So-

ciudad de Estudios Vascos su redacción, para que, una vez cumplida, se sometiera a la aprobación de los Ayuntamientos. Cerca de cuatrocientos Municipios vascos de los 528 que componen el País se dirigieron, a su vez, a la citada Sociedad en el mismo sentido que sus alcaldes representantes.

Redactado el Estatuto Vasco por la Sociedad de Estudios Vascos, los alcaldes iniciadores del movimiento en las cuatro provincias se reunieron en Pamplona en el Salón del Príncipe de Viana, de la Diputación de Navarra, acordando, entre otros extremos, la celebración de la Magna Asamblea de Municipios del País Vasco, el día 14 de junio de 1931, en la capital de Navarra.

Trasladada la Asamblea de Pamplona a Estella, se celebró aquélla en esta última ciudad en la fecha indicada. No hemos de ocuparnos de sus detalles, ya que la Asamblea está grabada en el corazón de todos con recuerdo imborrable. Allí dio el País la nota de unidad y concordia más grata que ha podido soñarse.

De ella salió refrendado por el pueblo, mediante sus mandatarios, el Estatuto adjunto, que, respetando nuestras personalidades históricas, las une en vínculo de eficaz y mutua prosperidad y conveniencia.

Señala para nuestro País la fecha del 14 de junio de 1931 el avance más formidable de sus últimos tiempos en orden al logro de nuestras reivindicaciones.

Fue el abrazo de las hermanas mucho tiempo separadas por vicisitudes históricas; abrazo de perdón por si entre ellas existieran agravios que la incomprensión creó y que el desconocimiento de la unidad de raza y personalidad de nuestro pueblo amenazaban ahondar. Todo esto acabó en Estella, para dar comienzo a una nueva era de luz, animada por el calor que despidió el sol de la libertad tanto tiempo esperado y que hoy esplende felicidad amaneciendo en nuestro pueblo.

El Estatuto de Estella significa más que esto. Es la expresión del alma genuina de la raza, con sus aspiraciones espirituales y materiales. Exige facultades en el orden material; pero con voluntad igualmente soberana, pide también libertad en el orden espiritual, para que nuestro Pueblo se dé a sí mismo aquello que está más en consonancia con su propia manera de ser.

De aquí que el Estatuto de Estella reserva para el Estado Vasco, entre otras facultades, la de regular libremente sus relaciones con la Iglesia mediante un Concordato que se negociará. El Estatuto de Estella sigue en este aspecto las modernas tendencias de Constituciones federales recientes, que reconocen esta facultad a sus Estados particulares.

Tal sucede con Baviera y Prusia en Alemania, Friburgo en Suiza y con algunos Estados federales de la República mejicana.

Disposiciones parecidas se encuentran en materias referentes a la adquisición de los derechos de ciudadanía, en las referentes a la legislación social, instrucción, etc., etc., encaminadas todas ellas a fortificar y robustecer nuestra personalidad, un tanto resquebrajada por leyes que no responden a la contextura íntima de nuestro espíritu racial, vivo hoy, a pesar del ataque incesante a que ha sido sometido en los últimos tiempos.

Por estimar que interpreta su espíritu más íntimo, el pueblo vasco, en plebiscito que bien puede calificarse de definitivo, ha sancionado en las últimas elecciones a Cortes Constituyentes el contenido del Estatuto aprobado en Estella. La satisfacción de los Municipios organizadores de los actos que han constituido el motivo fundamental de este despertar del País no puede ser más intensa.

La fecha del 25 de octubre de 1839 señaló el comienzo de las desdichas de nuestro Pueblo. El día 14 de junio de 1931 ha señalado el comienzo de una era de reivindicación eficaz de lo que en justicia nos corresponde.

Que Dios salve a nuestro Pueblo e infunda en él el aliento que necesita para que lo que hoy es letra muerta sea en breve realidad vivificante.

Los alcaldes de Sangüesa, Guecho, Azpeitia y Llodio.

Según acuerdo adoptado por unanimidad en la Asamblea de Estella, los Municipios vascos declaran solemnemente que la aprobación de este Estatuto no supone renuncia a la reintegración foral plena, concretada en su anhelo a la de-

rogación total y plena de las leyes de 25 de octubre de 1839, de 16 de agosto de 1841 y todas cuantas, bien con anterioridad o posterioridad a estas fechas, hayan conculcado de alguna manera los derechos sagrados de este País.

DECLARACION PRELIMINAR

Artículo 1.º Se declara que el País Vasco, integrado por las actuales provincias de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya, constituye una entidad natural y jurídica, con personalidad política propia, y se le reconoce como tal el derecho a constituirse y regirse por sí mismo como Estado autónomo dentro de la totalidad del Estado español, con el que vivirá articulado conforme a las normas de la ley de relaciones, concertada en el presente Estatuto.

Cada una de las referidas provincias se constituirá y regirá, a su vez, autónomamente, dentro de la unidad del País Vasco.

Este Estatuto tiene por objeto establecer las normas jurídicas que permitan consagrar en la Ley la expresada personalidad natural, estructurando la unidad vasca sobre la base del respeto a las autonomías particulares, para asegurar la prosperidad del País Vasco, la libertad y el bienestar material y espiritual de sus habitantes.

TITULO PRIMERO

TERRITORIO, DERECHOS Y OBLIGACIONES

Art. 2.º El territorio del Estado Vasco queda hoy integrado por todo el contenido dentro de los límites de las actuales provincias de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya.

Podrán ser admitidos en adelante a formar parte integrante del Estado Vasco el voto expresado plebiscitariamente del 80 por 100 de los electores incluidos en su censo electoral para elecciones generales, y siempre que la admisión sea autorizada por el Parlamento español, por el Consejo General Vasco y por las Asambleas legislativas particulares de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya. Será también indispensable que el territorio que solicite la unión sea continuo y colindante con el territorio vasco, en todo o en parte de su perímetro.

Si dicho territorio estuviera enclavado en su totalidad dentro del territorio vasco, bastará que soliciten la incorporación la mayoría de los habitantes de aquél.

Los territorios que, sin constituir una provincia, se incorporen al Estado Vasco, quedarán agregados a la provincia vasca colindante que elijan.

Cualquier territorio agregado al Estado Vasco con arreglo a lo dispuesto en este artículo, podrá obtener su segregación en las mismas condiciones en que se acordó su agregación.

Art. 3.º Los derechos y obligaciones establecidos en este Estatuto serán aplicables:

a) En cuanto se refieran al orden político: A los naturales del País Vasco, siempre que tuvieran un año de residencia dentro de él. La misma regla se aplicará a los hijos de padre y madre naturales del mismo, o solamente de padre o de madre de dicha naturaleza, mediante igual condición de un año de residencia. Y a los que no siendo naturales del País, ni siéndolo tampoco sus padres, hubieran adquirido vecindad mediante residencia de diez años por lo menos en el mismo. Respecto a la elegibilidad, se estará por el Consejo General a lo dispuesto en este Estatuto, y para los cargos de los Estados particulares, a lo que se establezca en sus Estatutos respectivos. Los derechos contenidos en este párrafo podrán ser modificados por razones de reciprocidad.

b) En cuanto al derecho civil, a las personas que llevando diez años de residencia legal efectiva en territorio vasco, no hayan optado por sí mismas o por sus representantes legales por la conservación de su naturaleza de origen, en la forma que establezcan las leyes. Igualmente a las personas que llevando dos años de residencia legal efectiva en territorio vasco, opten en forma legal por la adquisición del derecho de naturaleza vasca.

c) En cuanto a las materias de carácter social, será cuanto en virtud de la autonomía consagrada en este Estatuto se establezca, a todos los habitantes del País, cualesquiera que sean su naturaleza o el tiempo de residencia, así como a todo patrono u obrero que ejercite su actividad en elementos de transporte matriculados o inscritos en los Registros del País Vasco.

TITULO SEGUNDO

LOS PODERES DEL ESTADO VASCO

Art. 4.º El Poder legislativo vasco corresponde al Consejo General en pleno para los asuntos comunes y demás especificados en su Reglamento orgánico, o a las Juntas de Vizcaya, Guipúzcoa y Alava y Cortes de Navarra para los asuntos particulares de cada una de ellas, sin más limitaciones que las atribuidas al Consejo General.

El Poder ejecutivo se atribuye a la Comisión ejecutiva del Consejo General del País Vasco y a las Diputaciones de Alava, Vizcaya, Guipúzcoa y Navarra, según se trate de materias relativas a la totalidad de aquél o de las privativas a cada uno de los Estados particulares.

El Poder judicial será ejercido por el Tribunal Supremo del País Vasco y demás Magistrados, Jueces o autoridades componentes de la Judicatura o Cuerpo Judicial vasco, con arreglo a lo que se determine en el Reglamento de organización y funciones del mismo.

TITULO TERCERO

ORGANOS RECTORES DEL PAIS VASCO

CAPITULO PRIMERO

El Consejo General y la Comisión Ejecutiva

Art. 5.º Para representar a la totalidad del País Vasco y regir su actuación en sus relaciones con el Estado español, en las interprovinciales y en todos los asuntos, obras y servicios comunes a las entidades autónomas integrantes de aquél, con la competencia y atribuciones que en este Estatuto se determinan, se crea el Consejo General del País Vasco.

Art. 6.º Este Consejo se compondrá de 80 representantes, a razón de 20 por cada una de las dichas cuatro entidades, y serán nombrados por las Juntas o Asambleas legislativas de cada una de ellas. Su actuación durará cuatro años y podrán ser reelegidos.

Art. 7.º Habrá dentro del Consejo una Comisión Ejecutiva integrada por ocho representantes, que recibirán el nombre de Consejeros permanentes, y cuyo mandato tendrá la misma duración, con igual derecho a reelección. Las expresadas Juntas o Asambleas, al elegir los 20 representantes, determinarán los dos de entre ellos que han de ocupar estos puestos, y designarán otro dos en calidad de suplentes.

Art. 8.º El Presidente del Consejo lo será también de la Comisión Ejecutiva, debiendo hacerse la elección por la mayoría absoluta de los 80 representantes, y en el caso de que en la primera votación no se obtuviera esta mayoría, se repetirá entre los dos que hubieran obtenido mayor número de votos en la primera.

El cargo de Presidente se renovará cada dos años, y en cada renovación deberá recaer en un representante de los designados por cada una de las entidades particulares en la rotación siguiente: Navarra, Vizcaya, Alava y Guipúzcoa, es decir, que el primer Presidente deberá ser navarro, el segundo vizcaíno, el tercero alavés y el cuarto guipuzcoano, y así en lo sucesivo.

Art. 9.º La Comisión Ejecutiva estará domiciliada en la ciudad de Pamplona (Iruña), en la que celebrará sus reuniones y en donde estarán radicadas también sus oficinas y las del Consejo y la Secretaría General.

El Consejo se reunirá en cada período bienal en cada una de las cuatro capitales, por el orden de rotación establecido en el artículo anterior.

Art. 10.º El Consejo nombrará libremente un Secretario general retribuido, que lo será a la vez de la Comisión Ejecutiva.

Art. 11.º El Consejo formará un Reglamento para su régimen y funcionamiento, en el que se especificarán sus atribuciones dentro de la norma general establecida en los artículos 5.º y 20, con la determinación de departamentos o secciones que estime conveniente establecer para la más eficaz realización de su labor, señalando el modo de arbitrar los recursos necesarios para su actuación, reglas para las convocatorias, asesoramientos, orden y número de sus sesiones y demás materias relativas a sus fines. Este Reglamento, antes de ser puesto en vigor, deberá ser sometido a la aprobación por separado de las cuatro provincias.

Art. 12.º Los acuerdos del Consejo y de la Comisión

Ejecutiva se adoptarán por mayoría de votos de los que estuvieren presentes en la respectiva reunión. Sin embargo, cuando el asunto sobre el que recayó acuerdo se refiera exclusiva o preponderantemente a una sola de las cuatro provincias a instancia de uno cualquiera de los representantes de ella en el Consejo, podrá elevarse el acuerdo a la confirmación de éste cuando se hubiera adoptado por la Comisión Ejecutiva, y si el Consejo lo confirmara o se tratase de acuerdo adoptado originariamente por él, se someterá el asunto a una Comisión mixta compuesta por igual número de personas designadas, la mitad por el Consejo y la otra mitad por la provincia reclamante. La Comisión mixta deberá ser presidida por el que hubiere desempeñado la Presidencia del Consejo en el bienio inmediatamente anterior, o por el de dos bienios anteriores si aquél procediese de la provincia interesada.

Art. 13.º A la terminación de cada bienio, el Consejo General redactará una Memoria explicativa de su gestión durante dicho período, la que, acompañada de un estado de cuentas de lo invertido, con sus oportunas justificaciones, remitirá dentro del primer trimestre siguiente para su examen y aprobación o censura en su caso, a la Comisión Plena de Residencia, que se constituirá con todos los miembros de las cuatro Diputaciones del País. Esta Comisión emitirá su dictamen en el término de un mes y, si fuera aprobatorio, lo enviará al Consejo y a cada una de dichas Diputaciones para su conocimiento y archivo. Si fuere de censura, se concederá al Consejo otro término igual para explicar o justificar su actuación en el punto o puntos censurados, emitiendo a continuación la Comisión de Residencia su nuevo fallo, el cual, si se mantuviese en él la censura, pasará a la resolución definitiva de un Tribunal compuesto por 12 representantes de las cuatro Asambleas legislativas del País, nombrados por ellas a razón de tres cada una.

CAPITULO SEGUNDO

La Judicatura o Cuerpo Judicial y Fiscal Vasco

Art. 14.º El Poder y las funciones judiciales del País Vasco correrán a cargo del Cuerpo Judicial y Fiscal del Estado autónomo, que lo organizará y ordenará libremente. La organización se ajustará a los principios básicos siguientes, que podrán ser modificados a virtud del apartado 3.º del artículo 15:

Primero. Supresión de los Juzgados Municipales, pasando el Registro Civil a los Ayuntamientos y sustituyendo a aquéllos en las demás funciones que les están encomendadas. Juzgados de Zona a cargo de jueces letrados, con secretarios también letrados. Habrán de tener esta misma cualidad los fiscales de tales Juzgados.

Disposiciones reglamentarias determinarán:

- Número de dichos Juzgados.
- Zona o demarcación correspondiente a cada uno.
- Cualidades que deberán tener estos jueces, fiscales y secretarios, entre las que, aparte del título de abogados, deberán figurar los de ser naturales del País Vasco, o residentes en él con más de diez años.
- Remuneración.
- Forma de su nombramiento a base de la formación de un cuerpo en el que se ingrese por oposición hecha en el País.
- Forma de actuación de estos Juzgados a base de que la ejercerán no en una localidad o residencia fija, sino en las correspondientes localidades de su respectiva zona, trasladándose a ellas en los días periódicos o eventuales que sean adecuados y se determinen según las necesidades de su función.

Segundo. Modificación de los actuales Juzgados de Primera Instancia e Instrucción, conforme a las normas siguientes:

- Montenimiento de los Juzgados mixtos de Primera Instancia e Instrucción en las demarcaciones de menor importancia en cuanto a la población y a la complejidad de su vida jurídica.
- Establecimiento de Juzgados de Instrucción separados de los de Primera Instancia en las demarcaciones que por su mayor importancia lo requieran.
- Creación de cuatro Juzgados o Tribunales en las capitales por los asuntos mercantiles de toda la provincia, con la sola excepción de aquellos que, por razón de su pequeña cuantía, se atribuyan a los Juzgados de Zona, con evitación de molestias y perjuicios para los interesados.

d) Un Tribunal Contencioso-administrativo en cada capital de provincia.

e) Todos los funcionarios del Cuerpo Judicial y Fiscal habrán de reunir las condiciones de naturaleza o residencia fijadas para los jueces y secretarios de Zona.

Tercero. Establecimiento en Bilbao de una Audiencia Territorial con una Sala de lo Civil para las apelaciones de los Juzgados de Vizcaya y Alava, manteniendo la de Pamplona con jurisdicción en Guipúzcoa y Navarra.

Cuarto. Mantenimiento de las actuales Audiencias de lo Criminal, sin más modificación que la relativa a la provisión del personal y sus condiciones.

Quinto. Creación del Tribunal Supremo Vasco, con tres Salas, una de lo Civil, otra de lo Contencioso-administrativo y otra del Trabajo y Reforma Social, que entenderán: la primera, en los recursos de casación relativos a la aplicación del Derecho Civil y Mercantil y recursos gubernativos, contra calificaciones de los Registradores de la Propiedad, de las cuatro provincias; la segunda, en las apelaciones de los Tribunales de lo Contencioso de las mismas, que funcionarán por ahora como actualmente, y la tercera, en los recursos de nulidad y casación relativos a materias reguladas por el Código de Trabajo u otras leyes sociales. Este Tribunal Supremo tendrá su residencia en Pamplona.

Sexto. Exigencia inexcusable del conocimiento y habla corriente del Euskera, demostrados ante un Tribunal designado por la Academia de Lengua Vasca y acreditado por la correspondiente certificación de ésta para el desempeño de los cargos de Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios, Oficiales, Habilitados y demás Auxiliares de los Juzgados y Tribunales expresados, excepto las Audiencias Territoriales y el Tribunal Supremo y los jueces de Zona, de Instrucción y de Primera Instancia de los territorios en que se habla exclusivamente el castellano.

Séptimo. Exigencia idéntica para todos los notarios y demás funcionarios análogos, con la misma excepción.

Octavo. Los nombramientos de todos los cargos del Cuerpo judicial serán hechos por el Tribunal Supremo del Estado autónomo. Los que ocurran en este Tribunal, incluso el de su Presidente, por todos los miembros del mismo y los Decanos de los Colegios de Abogados y Notarios del País.

TITULO CUARTO

FACULTADES

Art. 15.º El Estado Vasco, mediante sus organismos rectores de carácter general y los establecidos en los Estatutos particulares, actuando todos conforme a sus respectivas atribuciones, tiene competencia para legislar, administrar y juzgar, haciendo que se ejecuten sus leyes y decretos y los fallos de sus Tribunales y Juzgados en las materias siguientes:

Primero. Las relativas a la constitución y al régimen autonómico del País Vasco, interpretación y aplicación de este Estatuto general y de los Estatutos particulares.

Segundo. Administración local, comprendiendo la organización y el régimen municipal y de los funcionarios afectos a sus servicios, tales como Secretarios, Interventores, Médicos, Inspectores de Sanidad u otros titulares.

Tercero. Organización y administración de la Justicia en todos sus órdenes y grados, ordenación de los Registros Civil, Mercantil y de la Propiedad y del Notario.

Cuarto. Las relaciones de la Iglesia y del Estado Vasco, el cual negociará un Concordato con la Santa Sede.

Quinto. Establecimientos penitenciarios, organización y el régimen de los mismos.

Sexto. Régimen tributario y económico, incluyendo impuestos, contribuciones, empréstitos, presupuestos, cuentas.

Séptimo. Vida y política económica del País Vasco: regulación industrial, mercantil y agrícola; organización corporativa: Consejos de Economía; Cámaras de Comercio y Agrícolas; Asociaciones de Navieros; Asociaciones Bancarias; Marina mercante, separada de la militar; Instrucción y protección al personal marítimo; Cámaras mineras; Régimen de la Propiedad inmueble rústica y urbana y Cámaras de la Propiedad e industriales; Propiedad comunal; Expropiación forzada, y, en general, todas las instituciones y materias relacionadas con la economía del País Vasco.

Octavo. Seguridad pública y defensa, incluyendo Policía, Ejército y Marina militar. Los contingentes del País Vasco, constituyendo parte del Ejército español, serán una entidad con carácter propio dentro del mismo, formándose las unidades

des orgánicas y agrupaciones de orden más elevado que consientan los recursos en hombres de que se pueda disponer, llevarán la denominación de Milicias Vascas, y constituirán precisamente en tiempos de paz las guarniciones del País, no pudiendo ser empleadas fuera sino en el caso de maniobras militares, de grave alteración del orden público, así declarada por las Cortes, y en caso de guerra. La instrucción premilitar se dará por instructores pagados por el Estado Vasco y nombrados a propuesta de éste por el Ministerio de la Guerra. La forma de reclutamiento será de la exclusiva competencia del Estado Vasco, sin más limitación que la de que los reclutas sean aptos con arreglo a las leyes dictadas por la República, que regirán también respecto a la organización y mando de las expresadas unidades vascas y la duración del servicio.

Noveno. Sanidad e Higiene.

Décimo. El régimen de los cementerios, que estará sometido a la jurisdicción de los Municipios.

Undécimo. Enseñanza en todos sus grados y especialidades. Lengua y Cultura. Bellas Artes.

Duodécimo. Legislación social y del trabajo, ajustándose a los principios generales de protección al trabajador prescritos por los Convenios internacionales y los acuerdos de la Sociedad de Naciones, y partiendo como mínimo de las conquistas del proletariado ya sancionadas por la legislación española.

El régimen financiero del Retiro Obrero, seguro de paro y de maternidad y demás instituciones de previsión.

Decimotercero. Beneficencia pública y privada, incluso el Patronato e Inspección de las fundaciones e instituciones benéficas o benéfico-docentes de carácter particular que existan en el País Vasco.

Decimocuarto. Obras públicas, minas, aguas, saltos de agua y ferrocarriles, tranvías, puertos, canales, caminos y montes, incluyendo los montes y minas que el Estado posee en el territorio del País Vasco, que serán reintegrados al Municipio, Comunidad o Provincia correspondiente.

Los puertos de Bilbao y de Pasajes serán objeto de una convención especial entre la República Española y el Estado Vasco.

Decimoquinto. Creación y fomento de la riqueza pública y privada forestal, agrícola, pecuaria, industrial, minera, caza y pesca fluvial, marítima e industria pesquera.

Decimosexto. Comunicaciones interiores: aéreas, telegráficas, telefónicas e inalámbricas, y los transportes por vía aérea, terrestre y marítima.

Decimoséptimo. Turismo, conservación y propaganda de las bellezas artísticas y naturales del país, juegos y espectáculos públicos.

Decimooctavo. Legislación civil, hipotecaria, procesal y notarial.

En el ejercicio de estas facultades habrán de tenerse en cuenta las normas siguientes:

A) Principio fundamental:

El Pueblo Vasco es reconocido como soberano en todo lo que no esté limitada su soberanía por las atribuciones de que taxativamente hace cesión, en este Estatuto, al Estado español. Por consiguiente, asumirá todos los derechos y facultades que no se reserven para el poder del Estado español en este Estatuto, y los ejercerá con la máxima intensidad y plenitud.

A estos efectos, se declara que quedan reservadas al Estado español, con respecto al Estado Vasco, las materias siguientes:

1. Toda la parte de la Constitución de la República relativa a la forma de gobierno, los derechos individuales y sociales, derecho de sindicación y libre ejercicio de la actividad económica individual. Todos estos derechos estarán bajo la salvaguardia del Estado nacional, al cual podrán acudir con sus reclamaciones en la última instancia, así los ciudadanos como las asociaciones, los Municipios o las provincias del País Vasco, contra las infracciones que se cometieren por las autoridades y los particulares.

2. La vida internacional de la República española, que ostentará la representación del Estado Vasco en sus relaciones exteriores y su sanción.

3. Aduanas y política arancelaria.

4. Moneda, pesas y medidas.

5. Deuda del Estado español.

6. Correos y Telégrafos, con las salvedades establecidas en este Estatuto para los servicios interiores del País Vasco.

7. Guerra y Marina, con idénticas salvedades.

8. Representación del País Vasco en el Parlamento español y procedimiento electoral para constituirlo.

9. Propiedad industrial e intelectual.

10. Derecho mercantil y penal.

11. Facultad de resolver las cuestiones interestatales.

12. El fomento y auxilio como medios de tráfico y comunicación internacionales de los grandes puertos de tal carácter, de la navegación marítima y aérea en las mismas condiciones y de la construcción de buques y aparatos aéreos.

13. La intervención en las iniciativas de carácter interestatal para fijar, de acuerdo con los Estados a quienes afectan, las normas de su cooperación económica.

B) Garantías:

El Pueblo Vasco tendrá garantizados por la Constitución de la República española, en su territorio, su soberanía (dentro de los límites establecidos en los párrafos anteriores), su Constitución interna y las particulares de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya, la libertad y los derechos del Pueblo Vasco, los derechos constitucionales de sus ciudadanos y los derechos y las atribuciones que el pueblo haya conferido a sus autoridades.

Para el mantenimiento de estas garantías será preciso: a) que la Constitución o estatuto del País Vasco y su Gobierno aseguren en todo momento el ejercicio de los derechos políticos de sus ciudadanos, bajo formas democráticas; b) que dicha Constitución no contenga nada que sea contrario a las disposiciones de la Constitución española que sean de aplicación general para todo el Estado español, y c) que haya sido aprobada por el pueblo y no pueda modificarse o reformarse sino por el voto de la mayoría absoluta de los ciudadanos.

TITULO QUINTO

LA LENGUA

Art. 16. La lengua nacional de los vascos es el éuskera. Ella será reconocida como oficial en iguales condiciones que el castellano.

Art. 17.º En las escuelas de los territorios de lengua vasca se utilizará el éuskera como idioma vehículo de enseñanza, cursándose como asignatura en todos los grados del castellano; mientras que en las escuelas de zonas de lengua castellana se dará la enseñanza en este idioma, cursándose el éuskera como asignatura en todos los grados.

Todos los funcionarios, así administrativos como judiciales, que presten servicio en los primeros, deberán ser conocedores del éuskera.

Las respectivas Diputaciones demarcarán, a los efectos de este artículo, los territorios de lengua vasca.

TITULO SEXTO

REPRESENTACION DEL ESTADO ESPAÑOL

Art. 18.º La representación del Estado español, dentro de todo el territorio vasco, corresponderá al presidente del Consejo General, en quien el Gobierno español delegará el ejercicio de las facultades que al mismo correspondan en dicho territorio en materia de orden público, publicación y aplicación de las leyes generales de la República española y de los decretos de su Gobierno en las funciones y materias que ejerza en territorio vasco.

Esta representación del Estado español no autorizará en ningún caso a dicho presidente para invadir las atribuciones y facultades que al País Vasco corresponden, con arreglo a este Estatuto, o que en adelante se le reconozcan, las cuales deberá respetar y hacer que sean siempre respetadas.

TITULO SEPTIMO

CONFLICTOS ENTRE EL ESTADO VASCO Y LA REPUBLICA

Art. 19.º Los que no pueden resolverse por gestión directa entre las autoridades u organismos representativos de ambos Estados se someterán a una Comisión mixta, nombrada la mitad por el Consejo General del País Vasco y la otra mitad por el Parlamento español, presidida por el presidente

de la República Española. Si no estuviera funcionando el Parlamento y el asunto fuera urgente, los miembros del Estado español en dicha Comisión mixta serían designados por el Consejo de ministros de la República.

TITULO OCTAVO

LOS ESTATUTOS PARTICULARES

Art. 20.º De conformidad a lo establecido en la declaración preliminar, Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya formarán y aprobarán libremente sus respectivos Estatutos particulares para su régimen interno, sin otras limitaciones que las siguientes:

a) Sus Asambleas legislativas serán elegidas por sufragio universal bajo formas democráticas o tradicionales, admitiéndose también el sufragio indirecto de los Ayuntamientos, siempre que éstos hayan sido elegidos por sufragio universal directo.

b) No contendrán estos estatutos particulares disposición alguna que esté en contradicción y oposición con este Estatuto.

c) Será respetada la autonomía municipal.

d) El Poder legislativo será ejercido en Alava, Guipúzcoa y Vizcaya por las Juntas generales, y en Navarra, por las Cortes. El ejecutivo correrá a cargo de las Diputaciones en las cuatro. El Poder judicial será también en todas ellas ejercido por la Judicatura o Cuerpo Judicial y Fiscal vasco.

e) De las facultades genéricamente atribuidas al Estado Vasco competarán al Consejo General las que expresamente se consignan en el presente Estatuto y aquellas que por resolución de todas las provincias se estime conveniente ejercerlas mancomunadamente. Las demás serán ejercidas en cada provincia por sus organismos peculiares privativos.

f) Estos estatutos particulares se elevarán al Consejo General y al Gobierno de la República para el solo efecto de examinar si hay en ellos algo contrario a este estatuto general del Estado Vasco.

TITULO NOVENO

REGIMEN DE RELACIONES TRIBUTARIAS

Art. 21.º Estando vigentes en el País Vasco el concierto económico con las Vascongadas y el convenio de Navarra, sancionados por los reales decretos de 9 de junio de 1925 y 15 de agosto de 1927, una vez aprobado el presente Estatuto y establecidos los organismos directivos del Estado Vasco, éste, previa consulta y aprobación por parte del Pueblo Vasco, representado por los Ayuntamientos, propondrá al Gobierno de la República, dentro del término máximo de diez meses, una nueva regulación de las relaciones tributarias sobre la base del mantenimiento de los cupos actuales, con las correcciones inherentes a la delimitación de funciones, servicios y facultades establecidos en el presente Estatuto.

TITULO DECIMO

REFORMA DE ESTE ESTATUTO

Art. 22.º Para la reforma de este Estatuto General se exigirán los mismos requisitos y garantías que para la reforma de la Constitución de la República española, siendo precisa en todo caso la conformidad del Consejo General y la de las Asambleas legislativas de las cuatro provincias.

DISPOSICIONES TRANSITORIAS

Primera. Será necesaria la intervención de los Ayuntamientos del País para la aprobación de este Estatuto.

Segunda. Una vez aprobado y publicado en la Gaceta el

Estatuto se procederá para su implantación del modo siguiente:

Dentro de los veinte días consecutivos a dicha publicación, la Comisión de Municipios convocará a Asamblea de Ayuntamientos para la designación de 20 individuos por cada provincia que, con capacidad para desempeñar el cargo según este Estatuto, las representen en el Consejo General, que ha de asumir de un modo provisional todos los poderes de la totalidad del País. Tendrán la facultad de dirigir y promover la Constitución interna de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya, previa aprobación por ellas mismas de sus Estatutos Particulares y la realización de las elecciones de sus privativas Asambleas legislativas y demás trámites necesarios al efecto con arreglo a ellos y a las disposiciones que el pueblo adopte en cada provincia, consultando con el dicho Consejo General las dificultades que se ofrezcan.

Esta labor deberá efectuarse en el término de dos meses, a partir de la fecha de la Constitución provisional del Consejo.

Constituidas por Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya sus respectivas Asambleas legislativas, elegirán el Consejo General definitivo, que tomará posesión seguidamente, constituyéndose en la forma establecida en este Estatuto y cesando «ipso facto» el Consejo provisional.

Tercera. El Consejo General hará libremente los nombramientos de todo el personal del Tribunal Supremo que ha de iniciar la organización autónoma de la Justicia. Este Tribunal, asistido de los decanos de los Colegios de Abogados y Notarios, será el que proceda a designar a los funcionarios que han de integrar el Cuerpo Judicial y Fiscal, que, a su vez, iniciará aquella organización con arreglo a las bases que previamente haya adoptado el Consejo General.

DISPOSICIONES COMPLEMENTARIAS

Una vez que el Consejo definitivo hubiera tomado posesión de su cargo, procederá sin demora a la redacción de los siguientes reglamentos o Cuerpos legales complementarios:

a) Reglamento de organización, funciones y modo de proceder del Consejo General, con determinación de las atribuciones que de las materias reservadas al Estado Vasco en este Estatuto le correspondan exclusivamente y de las que se le asignen para la labor de relacionar y coordinar la acción de los organismos representativos de las cuatro provincias.

b) Reglamento orgánico de la judicatura o Cuerpo Judicial y Fiscal vasco, en el que se fijarán las necesarias garantías para asegurar la independencia de los funcionarios, su inamovilidad, modo de ingreso, procedimiento para las oposiciones, nombramientos, jubilaciones, categorías, escalafones y demás condiciones. Igualmente se reglamentará la materia de registros civil, mercantil y de la propiedad, el notariado y el régimen de los establecimientos penitenciarios.

c) Reglamento de procedimiento civil y contencioso-administrativo a que ha de ajustarse la actuación de las partes y de los jueces, fiscales y Tribunales integrantes del referido Cuerpo Judicial y Fiscal en las contiendas que se promueven en ambas materias. Mientras otra cosa no se disponga, el Estado Vasco hace suyo el procedimiento para lo penal establecido por la ley de enjuiciamiento criminal de 1882.

d) Reglamento de instrucción pública y cultura en el que, previa determinación de las atribuciones especiales que en materia de enseñanza se han de reservar respectivamente a los Ayuntamientos, a los organismos de los Estados particulares y al Consejo, se fijen las reglas comunes a que ha de ajustarse el País Vasco para la organización de los diversos grados de la misma, incluso los de la Universidad y las escuelas profesionales e instituciones de ampliación de investigación y de cultura en todos los órdenes.

e) Instrucción para el mantenimiento del orden público y la organización del servicio militar y matrícula de mar en el Estado Vasco.

f) Reglamento de Administración local.

g) Reglamento de beneficencia.

h) Reglamento de sanidad.

Estos reglamentos, una vez aprobados por el Consejo General, se enviarán a las Diputaciones de Alava, Guipúzcoa, Navarra y Vizcaya para su aprobación.

Serán aplicadas al Estado Vasco todas las leyes y facultades no consignadas en este Estatuto que las Cortes o el Gobierno de la República establezcan en favor de otros Estados federados y sean aceptadas por el propio Estado Vasco.

EUSKAL UNIBERTSITATEA BEHAR DUGU

Abuztuak 31, Aurrezki Kutxa Municipalaren Kultura aretoan guraso eta ikasle mordo haserretu batek bileran egin zuen, Valladolid-eko Unibertsitateak sortu dituen gorabeherak direla bide. Arazoa hau da: 1250 ikaslek Midikuntza fakultaterako sarrera eskatu du, 375 bat gipuzkoarrak eta 296 bakarrik izan dira onartuak.

Gauzak honela, behar ziren baime-nak lortu eta bilerari ekin zitzaion. Motz-motzean esan daiteke lehenik Valladolid-en hartu neurriak, legez kontra izan direla hartuak eta bileran zein diren lege horiek esan zen. Bestetik hango Dekanoak dioenez, ez da lekurik unibertsitatean eta gainera jende gehiegik eskatu du midikuntza-rako lekua. Erretore ordekoak zioenez berriz, Madriderik bultzaturik hartu da neurri hau eta ondoko puntutan Dekanoarekin bat zetorren.

Egoera honen aurrean Gipuzkoako Guraso eta ikasleak elkaturik, Gobernadoreari azaldu zioten problema eta honek interes handiz entzun zuen bere esku zuen guztiaz lagunduko zuela aginduz. Horretarako at geratu ikasle guztien zerrenda eskatu zuen. Hau berau, M. Oreja Atzerriko Arazoetarako Ministroarekin hitzegin zuten bai eta M. Escudero prokuradorearekin, Fernando Otazu teniente alkate eta prokuradorearekin, Manuel Olaizola Gipuzkoako deputatuarekin eta Karlos Santamaria Unibertsitatearen aldeko patronato partaide denarekin. Bide beretik, Zientzia eta Hezkunderako Ministroari telegrama bat bidali zitzaion.

Bilera honetan beraz, ikasle on zein errenda bat eratu zen eta bertan irakurri Dokumentu bat izenpetu zuten gurasoek.

Han bertan ordezkariak bat sortu eta hautatu zen guraso eta unibertsital ikasketak eginik zituzten jaun-andreez osaturik. Ordezkariak honek ahalik eta eperik motzenez ministroarekin elkarriketa bat lortzeko asmoan Madridera joan beharko zukeen.

Delako Dokumentua eztabaidatu eginzen eta bertan mementu honetan sortu egoeraren xehetasunak aztertu ondoren, ministro jaunari eskari hauk egin zaizkio:

1) Ministeritzak aurrez konponke-ta lojiko baten lortzeko planteamendu serioak egin ez duenez, GURE SEMEAK VALLADOLID-EKO MIDIKUNTZA FAKULTATEAN ONARTUAK IZAN DITTEZELA, DISTRITO HORREN BAITAN GAUDELARIK. 2) Eskatu 1200 ikasle-entzat ahalagin guztiak egin ondoren,

lekurik ez balego, ONARTU BITEZ INGURUKO FAKULTATE ETA UNIBERTSITAL ESKOLETAN, MINISTERITZAREN ESPRES EGINIKO EGINDU BATEN BIDEZ, HALA NOLA MADRID, ZARAGOZA, HUESCA, SORIA, SANTANDER, BILBO, OVIEDO... 3) Aurreko alternatibek ez balute arazoa erabat konpontzeko ahalmenik, DONOSTIAN SOR DADILA UNIBERTSITAL ESKOLA BAT PROPOSATZEN DUGU, gure laguntza eta agian Donostiako agintariena ere eskainiko genukeelarik beharrezko liratekeen aretoen lortzeko. 4) 250 ikasle on gurasok entzunak izan gaitzen, gure ordezkariak batekin elkarriketa bat izan dezazun eskari hau zuzentzen dizugu eta ahalik eta eperik motzenez izan dadila.

Geroztiki Escudero Rueda prokuradoreak eskari urjente bat zuzendu dio gobernuari, arazoaren xehetasunak oro azalduz, Valladolid-ek eta atzetik Go-

bernuak berak hartu postura salatuz eta azkenik eskari batzu formulatuz. Hauk dira eskariak:

a) Fakultateen gehitzea zein egoeratan dagoen azal dadila, behingoz Gipuzkoako Unibertsitatea sor dadin. b) Midikuntzako Fakultate bat jar dadila Gipuzkoan, kurtso honen haseratik ikasketen lehen kurtsoa irakasteko moduan. c) Konponbide hau aski ez izanez gero, Valladolid-en onar bitez neurria eman duten ikasleak oro. d) Denak sartzeko modurik ez balego, jessioak egin bitza unibertsitateak ingurukoetan sartzeko.

Hau izkribatzerakoan honetan da arazoa; arazo grabea baina horrela koen gertatzea beharrezko ahal dugu Euskaldunok gure izanen den Unibertsitatea lortzeko pausuak ematen eta finkatzen hasteko?

ESTEPAN

ZUZENA FAKULTATEKO ORDEZKARIEN AGIRIA

Donostiako ikasleen ordezkarien batzordeak bildurik honoko hau erabaki du:

a) Unibertsitateko ikas-balioak ehuneko 300 garestituz Irakaskuntzaren Ministerioak daraman jokabidea salatzea. Neurri honek diruz urrien dabilazenei oztupo haundiak jartzen dizkie Unibertsitatea sartzeko: eta lehenaz gainera klasismoa indartzen du.

b) Neurri hau oporketa garaian ezarri eta sail arduradunen atzetik jokatuz sendogotu egin duela Irakaskuntzaren Ministerioak adieraztea.

d) Irakaskuntza publikoarentzat presupuesto ekonomikoaren haunditu beharra azaltzea eta agertzea, presupuesto honen egiaztatzea sail arduradunen (ikasle, irakasle...) eskuetan jarri. Eta hau dena irakaskuntza publiko eta dohango edo debaldekoan.

e) Gipuzkoako ikasleen egoera aztertutik, ikasi nahi baldin badute, gehienak probintzia uztea behartuak direla, eta honek ekonomikoki esan nahi duen guztiarekin, berriro ere, Gipuzkoarentzat Unibertsitatea eskatzea.

f) Valladolideko Midikuntza fakultatean, nahiz eta selektibidadeko galbahean pasa, Gipuzkoako 900 ikasle geratu dira kalean eta hoiekin elkartzea.

ZUZENA FAKULTATEKO ORDEZKARIEN BATZORDEAK

Donostian 31-8-76

PRESOAK KALERA

Herrian ditugu, atera berriak, Joxe Mari Gurrutxaga eta Juan Mari Labor-deta. Ongi etorriak! Oraindik, ordea, kaleratu beharrez asko geratzen da; herritarren artean, Migel Anjel Unanue, laster hemen izango dugula uste badugu ere. Bitartean, denok batera, «Presoak kalera!».

KIRETSA

Maiz sartu nahi izan digute, indutria inguratutako herrietakoei «hazi» gabeetan ez diren erosotasunak ditugulako gezurra. Hori, beste nunbait gertatuko da, agian, baina gure artean ez behintzat.

Orbegozo ke gorri eta ilunak, portu aldeko tximinien jario eten gabeak gure birikentzat egokiak balira, erreka pozoinduetako ura osasungarri balitz, balneario pare bat izango genuke honetzeko. Baina, bai zera, ez zaie gertutiei horrelakorik egiteko asmorik ikusi, noski.

Orainartekoa aski ez balitz, hor hasi zaizkigu kaian ez dakit zer nolako txartar erretzen, grasaduna, ustez, eta bazter guztiak eztulka ito beharrean. Lehen, txatar alu hori, Antxo aldeko kaian erretzen zuten eta antxotarren kexa zela medio, eraman behar izan zuten... Lezora ekartzeko.

Gure aiuntamentua bera nahiko kezkatuik ez balego, eta badago, zenbait herritar alkaterekin izanik dira zer nahi egin beharrez, bestela Olatzar-azpira eramango gaituzte laster.

BIXINTXO

Urtero bezala, irailaren lehen egunez, Bixintxo; aski iende bildu zaigu herriak inguruko herrietatik, oartzuar eta nafarrak, batez ere. Eliz-giroko festa itateaz gainera, ohitura zahar hau gorde dadin, beste ospakizunik izan behar luke Bixintxo egunak. Zer irudizten zaizue?

IKASTOLA

Zein nahi ikastola diru beharrean dagoela esango banu, badakit Mediterranea deskubrituko nukeela. Baina behin eta berriz esanagatik ohitu ez gaitzen, hor izaten ditugu Ikastolaz kezkatzen diren herritarrek, hemen eta han, nunbaitetik dirua sortu nahian.

«Pasaia Lizeoa» ere (Lezoko Ikastola barnean duena) hortan ari izan zaigu bailarako herrietako festetan, eta orain, Santakrutzetan, Lezon, zenbait eginkizun prestatzen, herritar denen laguntza jasoko duelakoan. Horra:

—Bazkide laguntzaile kanpaina egiten ari da, berrehundik seiheun izatera iritxi nahirik. Izenak emateko zuzendaritzako edonori.

—Duela bi urte bezala, Pasamontesean, taberna irekiko da.

—Kaiako pabelloietan, afaria izango da, hilaren 18an. Txartelak salgai daude.

Ikastola denontzat da; diru premian dagoelarik eratzen ditu eginkizunok, baina (eta batez ere), herri giro bat sortu nahirik.

KANTALDIA

Santakrutz egunerako (hilak 14, asteartea), festan barnean, kantaldi bere-

zi bat eratu da arratseko 9,30tarako Goiko Plazan. Lurdes Iriondo, Gorka Knör, Antton Valverde eta Xabier Letera izango ditugu kantari. Txartelak salgai daude.

SANTAKRUTZAK

Aurten sekulako festak izango ditugulako esperantza beteaz dut. Ez nuke (nolaz?), igazkorik gertatzea nahi. Denok egun zoriontsu batzuk izanez gainera, herri giro sendoago bat lort dezagun.

Iarraul

ARGITASUN BAT LARRAULDIK

Larraulen, herriko jaiak zirela eta, gertatu zenaren argitasuna eman nahi da publikoki.

Igande arratsaldean antolatuta zegoen bezala ez betetzeak eta hori gertatzearen arrazoiak azaldu nahi dira ohar honen bidez.

Aurrez, barkamena eskatzen zaie abuztuaren 29an, igande, Larraulera inguratu ziren guztiei.

Ondoren puntu hauk azaltzen ditu:

1.—Txarteletan eta irratitik esan bezala antolatua zegoen jaialdia.

2.—Gontzal Mendibil eta Xeberri zuzen-zuzen azaldu ziren.

3.—Gaizka taldea ez zen agertu. Nahiz eta egun hortarako, bere egunean, gelditu Larraulera joateko, eguna gaizki hartua zeukaten eta hortik dator jaialdiaren goibeharakada guzia.

4.—Abeslarien saiorako Gaizka taldearen mikrofonoak in kontatzen zen.

5.—Gontzal Mendibil eta Xeberri mikrofono eskasiengatik ez zuten saiorik egin.

6.—Gaizka taldeak baieztatu du, bere aldetik izan dela konfusioa.

7.—Gaizka taldeak onartzen ditu puntu hauk.

hernani

ZUBEROARA TXANGO

Hernaniar behar batzuk Davant euskaltzain berriak sarrerako txostena irakurri zuela eta, bidenabar Xuberoa ezautzeko asmoz abiatu ginen Hernanitik. Pozik irten, baina zoritxarreko muga dela eta, bi ordu galdutxo genituen. Hernanitik Donibane Lohitzun (Lapurdi) eta Benaparroaren zehar Xuberoa Maulera iritsi ginen. Han ziren Hernaniko hiru unibertsitari Uztartitzik joanak. Euskaltzaindiko bilera hasia zen eta Davant bere txostena irakurtzen ari zen Xuberotarrez bere biziko graziekin, euskaltzain zaharrak edeki gozatzen ziren bitartean. Guk atetik kanpora hizlaria ikusten ez genuela eta Xuberoa euskara arrotz xamar guretzat dela eta, puska ederrik galdutxo genuen. Piarres Larzabalek azaldu zigun Davant abertzaletzearen berri. Euskaltzain gehienak ezagutzen genituen, baina ez denak. Davant, Pierre Lartabaz, Txillardegik eta ohorezko Jauregi-berri anderea eguneko ezagun berriak. Jauregi-berri anderea plaza erdian ezagutu genuen. Adiskideen arteko hauzia zuen Davantekin. Guk zoratuta entzuten genuen nahiz dena ulertu ez. Anderearen bixitasuna ez zen nolanahikoa. Konturatu zen gu hegoaldekoak ginela eta guri galdetxo. Hobeto entendituko duzue eta españolez jarraituko dugu? Guk denok, batera, Ez! Elkartuta egon baginen ez genuen bateratsua esanen. Erantzun hark bazuen heldutasuna. Basteen artean Martin Ugalde agurtu genuen. Laister mugaren trabak gaindituak izanen dituela eta Z. Argiari denbora gehiago dedikatzeko modua izanen duela (orain liburu bat idazten ari da). Bai berari, bai bere lanet ongi etorria. Martinek (ama Hernaniarra du) Hernaniko arazoak sentitzen ditu. Nahiz eta, Hernanik baino haundia den Euskal Herriari dedikatua egon. Ramontxo Kanblon eta bere lagunak bigarren koperatiba abiatu dute martxan. Lehenengoak «Kopelek» urrats sendoak ematen dituen bitartean, Xuberoa Benaparroa bezala polita benetan. Lur ezea paraje ederrekin, hango jendeak (alala eta ona gurekin) etxeok hartu gintuen. Arazo bat badute eta latza bada gure herrian, emigrazioa. Bada jende ona arazo hau konpon bidean ipintzen salatzen dena, baina jende asko eskatzen du eta guk hegokoak eskua luzatu behar diegu.

PAKITA ARRARAS INDARRAK ERREA

Abuztuaren zazpian erre zan eta bi hamoneko gaueko zortzitan ehorzketa. Goian Bego.

Meza ondoan izan zan manifestazioaren zergatia, nahiko garbi agertzen zuan pankartak: «Ez eriotzik geiago seguritate ezagatik». Leitzako herrian ere errexagi iostatzen da elektrika eta fabrikako tresnekin. Heriotzetatik kanpo ere, ameika behatz, esku edo beso badira papelerako makinak irentsiak. Seguritate gauza hontan jornal arazoa ere sartzen dela esan beharrik ez dago. Besteak edo besteak konprobatzerik ez dutela ikusiaz, nahiz gauzak nola diran jakin, erreza da hau egia edo hura gezurra dela esatea; ala, ta guztiz azkeneko heriotza eman zigun papelerako kalderaren lehertzea ez zitakkeen gauza garbia... bestela saltsik ez zen izanen seguroakin; ta bestalde kalderaegileak zenbat denbora biztua euki behar zela esan zuan? eta lehertu aurretik zenbat denbora itzalia egondu zan?

Indarran istalazioa ikusi ta harritzekoa da nola ez dan beste heriotzarik gertatzen (Istalazio txarraz Iberduero ere barne sartzen degu; Pastain eta Arro baserri ondoan utziak ditu honak ere bere ankarrastoak). Argiaren istalazioa jendea erretzeko moduan dagoela ikusi ta ezer ez egiteaz denak gera obundun; baina herriko buruzagi direnen erresponsabilitatea ezin ditte konparatu hoi meneken direnekin. Argi gauzetan tekniko ez gertatzen ere ameika tokitan erakutsi genezake ze peligrotan dagon Leitzako indarraren istalazioa.

BAZTANDARREN BILTZARRA

Ospatu dugu 1976-ko Baztandarren Biltzarra, aurtengoarekin hamekagarrrena. Bezperean ortoska eta erauntsi ederrak eginik, biharamuneko eguraldi onaren esperantza zalantzan zabilen eta hala Abuztuaren 29-aren argi-hastea eurrtsi agertu zitzaigun, zerua goibel eta denbora aski ilun. Gero suertea izan ginuen eta zerua garbiturik eguzkia ere agertu zitzaigun gure bestaren laguntzaile ona bezala egunari alaitasuna emanaz. Yendea purrustaka eldu zen eta autoak ere txinurria bezala Elizondo eta inguruko zoko guziak betetzen zituztela.

Urtero bezala hemen ikusi ditugu Euskal Herriko zazpi lurraldetako yendeak, denak baztandarren artera etorriak egun haundi bat iragaiteko asmoakin. Erraten dutenez 15.000 lagun bildu omen dira aurtengo biltzarrean. Besta holaxe joan zen:

Goizean Herri Meza euskal kanta eta otoitzekin. Gero Orga apainduen ibilaldia Elizondoko karriketan barna. Karroza politik ikusi ditugu. Amaiurtarrek beren herriko gazteluaren kon-daira adierazi zaukuten, han hil zirenen oroitzapenetan eraikitako oroitharria edo monumentoa agertuz (monumentu hau 1931-ko urtean gure etsaiek dinamitzat porrokatu zuten). Arraiez, Elizondo, Elbete, Erratzu, Arizkun, Azpilkueta, Berroeta, Oronoz eta Iruriteko herriek beren karrozak erakutsi dituzte, hoiaren artean «Gernikako Arbola» eta Euskal Herriaren aldeko ezaugarriak, Euskal Batasuna eta Elkartasuna ere aipatuaz. Baita ere erakutsiak dituzte Baztango bizi mo-

duaren adierazgarriak ere. Beti bezala lerrokadaren aintzinean Baztango Ikurriña eta Baztango txistu eskolakoak Maurizio eta Felix-ekin. Dantzari-taldeak ere pillaka baziren eta soñulariak behin ere baino gehiago, denek edo gehienek soñu aberkoietan aritu zirelarik. Urtero bezala Iturengo «Zanpantzar» famatuak ere hemen gintuen.

Eguerdian aldean yendeketa ikaragarria bildu zen plazan eta nolako giro aberkoia ere! Euskal ikurriak eta kantak, eta baita ere ikurrin txikiak yende aunitzen bular gainean ezarriak.

Ordu batean Mutildantza eta bi orduetan bazkaria mila bazkaltiarrekin. Baztango txistularien «Eztai-Soñuarekin» hasi zen bazkalondoko jaialdia. Baztandar gazte bat mintzatu zitzaigun Euskal-Herriaren egoeraz eta Gaztelumendiren azkatasuna eskatuz. Gazteria bero, oihu ta kanta eta ikurriak aidean. «Gernikako Arbola» eta «Euzko Gudariak gara» ere hor kantatu ziren eta yendea kartsu. Gero mutil-dantza eder bat eta ondotik dantza laxoan gogotik. Azkenik bertsolariak eta bazkalondoko besta bururatzeko «Agur Yaunak».

Seiak aldera manifestazio haundi bat antolatu zuten hiru mila lagun parte hartu zutelarik. «Presoak Azkatu», Pertur eta Gaztelumendiren izenak ere aipatzen zutela eta abertzale kantak ugari. Gero gauzak makurtu ziren eta arras nahasi ere. Guardiazibil talde haundi bat karrikara agerturik besta desegin zen, lasterrak, ukaldiak, oi-huak, kolpatuak eta hortan bukatu zen dena. Penagarria gertatu zena, gure bestak etzuen bada holakorik me-rezi.

Arratseko bederatzietan «Baztan» pilota lekuan Biarritz-ko «Oldarra» taldea aritu zen. Biarritztarren ekinaldia guzien gaineakoa, dantzari fiñak, kantari onak eta denak ere artista onak.

Jaialdiari Ikurriñaren Agurrarekin eman zitzaion hasera, baina ikurriñik gabe, hau agertzea debekatu baitzuten. Hala Ikurriñaren Agurra abe-hutsarekin egin zuten. Yendeak txalo be-roekin erakutsi zuen bere zaletasuna. «Oldarrak» erakutsi du bere balioa. Frontoian bazen yerdea baina ez be-tea, arratsaldeko gertakizunak nahasi zituen bazterrak eta yende aunitz gibelatu zen. Zorionak «Oldarra» talde-ari.

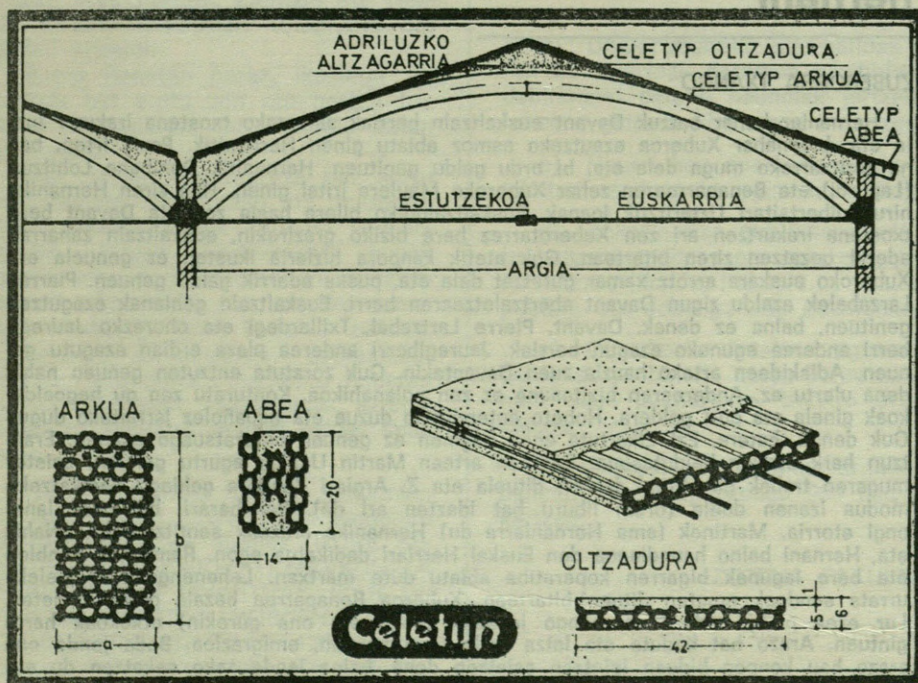
Aurtengo Baztandarren Biltzarra ho-laxe joan da. Hemengo gertakizunek solas-bide franko sortu dute eta segur-naiz egun huntako gertakariak ez di-rela aisa atzunduko.

Zorionak aurtengo Baztandarren Biltzarra-ko antolatzaileei, lan haundia egin dute eta gauzak ongi moldatu ere.

portugalete

28-8-an izan dira S.S. del Valleko jaiak. Jaiak zirela eta, herriko gazteek euskal jaialdi bat antolatu zuten. Artza anaiak, Joseba Etxebarria, Gontzal Mendibil, Xeberri eta Maite Iridinek parte hartu zuten. Hasi baino lehen, ikurriñak, ohiuak eta abarrek berotu egin zuten jaialdia. G.C.-ak ikurriñak, jaialdi erdian, debekatu zituen; hala eta guztiz ere, geroxuago, berriro ere ikurriñak agertu ziren. Baina gure herrian dauden sukursalistek, ez dute, oraindifo, zer den autonomia eta auto-determinación ikasi. Era hartan, «Euskal Gazteri Komunistak» honelako pankarta hau azaldu zuten: «Amnistia, Libertad, Estatuto, Autonomia». Noiz arte iraungo ote dute Euskal Herrian bi-zi direla ikasi gabe, eta ez beste inun-go aldetan?

AZKAR - MERKE - ONDO

● Etxeentzat, lantegientzat, illuluentzat, kirol-lekuentzat, eliza, zinema, pelotaleku, almazen eta abarrentzat zeramikazko gainak edo estalkiak prefabrikatzen dira.

● Arku tinkatuak eta sabaiarentzat ha-beak.

● Nahi diren bezalako eta neurriko ohol-tzadurak. Lata matxenbratuak baino ho-beak eta jartzen errazagoak.

● Zernahitarako del ezazu leku haueta-koren batera:

Exclusiva:

CUNCHILLOS-LEACHE, S.A.
Iturralde y Suit, 11-6. dcha.
Teléfono: 233400 - Pamplona

Ordezkarriak:

ARABAN: Exclusivas Serrano: Portal de Arriaga, 14-bis-5.º - Tel. 243344 - Vitoria.

GIPUZKOAN: Mendizabal-Unanue: Mayor, 1-bajo - Tel. 358678 - Andoain.

NAFARROAN: Gabino Ochoa de Eribe: Carmen, 34-2.º izda. - Tel. 211440 - Pamplona.

BIZKAIAN: Jesús de la Maza: Machín, 5-bis-5.º C - Tel. 4327266 - Bilbao-12.

LOGROÑO: Felipe Agorreta: Avda. San-tiago, 5 - Tel. 645134 - Viana (Navarra).

BERGARAKO DISTANTZI UNIBERTSITATEA

Pare bat hilabete bai, Jesus Arpal harrapatu nahirik ari ginela. Madrid-Bergara eta Bergara-Madrid arteko haren joan-etorriek ez ziguten, ordea, noiz-nahi betarik ematen.

Irailak eskola giroa dakarkigu baina, eta Bergarako Errege Seminarioan ere, duela sei hilabete inork sumatu ere suma ez zezakeen unibertsitari mugimendua mamitzen ari da. Haserako «mare-magnum» honetan aurkitu dugu Arpal zuzendaria, liburuz eta paperez josiriko bulego moduko probisional batetan.

Aspaldiko partez, unibertsitari giroa gaurkoz Bergaran berri den arren, zuzendaria, aldiz, arras ezaguna dugu. Zaragozan jaioa, Filosofiaz (Historia saila) lizentziatua, 1967an Bergara etorri zen lehen, aldiz irakasle bezala. 1971 urtean Bilbora pasatu zen soziologi irakasle, eta 1975ean Madridera, UNED (Universidad Nacional de Educación a Distancia) delakora.

Bergaran egon zen lau urteetan, «Los Garagarza de Elgoibar» (Sdad. Guipuzcoana de Ediciones y Publicaciones. Donostia 1973) ikerlana burutu zuen bere lizentziaturako tesia gisa. Horrez gainera, Bergarako baseritarren demografia eta giza-konportamendua aztertu zuen, eta Bilbon egon zen garaian, berriz, Santurtzin gauza bera egin zuen, gero Bergarakoarekin gonbaratuz. 1973 urtean Euskal Ikerlanetako III Basauri Saria irabazi zuen, bere «Antropología social de una comunidad histórica en Guipúzcoa».

Edozein modutan, bere jakintza eta interesaz, euskal mundu barruan bertako hainbat baino askoz ere murgilduago diharduen arren, Arpal maitekiro baina defentsiban mintzo da, inork ezer esan aurretik, berak bere etorkin-tasuna behin eta berriz gogoraraziz, bere burua eta iritziak, inolako herri-ordezkaritzan agertu nahi izan ez balitu bezala.

● Aldez aurretik nola defenituko zenuke Distantzi Unibertsitatea?

UNIBERTSITATE IREKIA

—UNED delakoak hutsune eta mugapen handiak ditu, noski. Baita egitura problemak ere, Espainiako estatu unibertsitateak berak dituen bezalaxe. Gainera, Distantzi Unibertsitateak lau urte baino ez ditu, eta oraindik hastapenetan dago.

Edozein modutan, abantailarik ere badu, eta hoitako bat, agian, aipatu berri dugun hasi berri izate hori. Berri izateak, aldakuntzak eta berrikuntzak errazten ditu, ohizko unibertsitate ofizialaren urteetako loturek zilegi egiten ez dituztenak.

Nolabait esateko, eta UNED-en mugapenak abantaila bilakatuz, Distantzi Unibertsitatean ez da posible mahai baten atzetik nagusiki mintzo den katedratikoaren imajina; posible ez den bezalaxe, ikasgela batetan berrehundaka unibertsitari elkarrekin biltzea. Eta, jakina, gaur egun planteatu beharra dago, usadiozko unibertsitateak suposatzen duen katedratiko agintzaile horren imajina, eta elkarren inguruan bilduriko ikasle multzo handi horrena, benetan eredugarri edota kopia-garri diren.

Guzti honegatik esango nuke, Dis-

tantzi Unibertsitatea Unibertsitate Irekia, bere baldintza eta mugapen guztiek.

● Distantzi Unibertsitate honen ordezkaritza lortzeko gestio gintza urte-tako lana izan ohi da. Nola lortu du Bergarak bi hilabetetan?

ZERBITZU PREMIEZ JENDEA ARDURATZEN

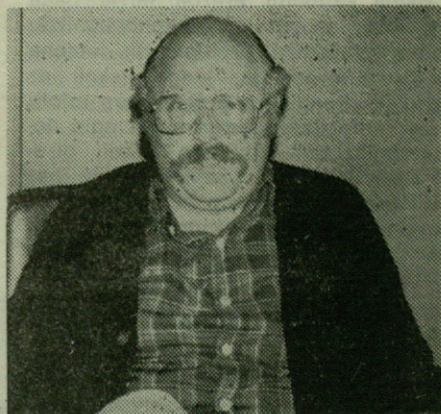
—Gauzak ez dira beti gaizki atera behar, eta, horrez gainera, hainbat koinzidentzia ere suertatu da.

Alda batetik, ni Bergaratik atera nintzenetik hona, bost urteotan zerbitzu premiekiko kontzientzia indartu egin da eskualde honetan. Euskaldunak, industriak sortzeko grina ondo asko frogatu izan du, baina gainerako zerbitzuez ezer guti arduratu izan da.

Azken urteotan, aldiz, irakaskintza, sanitari zerbitzuak, azpiegitura problemak eta beste jendearen ahotan entzun ohi dira. Herri inizatibak, Estatuak ematen ez dituen zerbitzuak lortzeki ekin dio. Funtsean, ikastola mugimendua ere, arlo honetan sar genezake.

ASPALDIKO KEZKA

Hauk honela, Bergaran hainbat arra-

Arpal jauna, Bergarako Distantzi Unibertsitateko zuzendari.

zoi elkar-aurkitu dira. Batetik, unibertsitatearen arazoa aspaldiko kezka izanik, hainbat herritaren ardura nagusitu da, eta uneotan pil-pil dagoen udal baten erabateko laguntza izan du. Bestetik, Bergarako proiektuak finantziabide eta ekonomi segurantz bat eskainiz gainera, biztanlego handi bat duen eskualde baten erdian kokaturik dago, eta Gipuzkoan ez zegoen, gainera, Distantzi Unibertsitatearik...

Informea ona izan zen. Horrez gainera, kasualitatez, ni Madridera UNED-en nengoen. Kontsultatu zidaten... neure iritzia eman nuen, eta, azkenik, hilabete terdiren buruan baiezkota eman zen. Sasoi haretan ez nekien nik zuzendari etorriko nintzenik. Baina gero bergararrek berek eskaini egin zidaten eta, hemen nago.

● Zein da zure ustetan, UNED-eko ordezkaritza honek Bergara eta probintzia guztiari erak diezaiokeen ondoriorik onuragarriena?

SOZIAL URRINTASUNA DESEGIN

—Distantzi Unibertsitatearen helbururik nagusia irakaskintza baliagarri bat eskaintzea da, unibertsitate popularengana hurbiltzea.

Unibertsitatea urrin gerta dakioke hainbat herri-sektoreri. Urrintasun hau hiru motatakoa izan ohi da: a) Ekonomiko urrintasuna. b) Lan urrintasuna. c) Giza urrintasuna.

Ekonomi arazoa larria da, noski. Des-

plazamenduok zenbat kostatzen diren badakite jakin gipuzkoarrek. Askotan, erdi edota erdi-goï mailako familieta-ko seme-alabek baino ezin daitezke unibertsitatara joan. Lana egin behar dutenen kasua ere hor da. Lanpostua unibertsitatetik urruti (eta orduen problema) gertatu ohi da.

Baina ekonomi arazoa larria bada ere, eta lanpostuarena konpongaitza, unibertsitatearen problemarik latzena giza-urrintasuna da, jende askok ez baitu planteatu ere egiten bera edota bere seme-alabek karrera bat egin dezaketarik, unibertsitatea beren giro-
tik aparte dagoen zentro arrotz bat bailitzen. Lagunarte askotan inork ez du unibertsitari ikasketarik, eta, jaki-

Haatik, ezin daiteke pentsa unibersitate baten eraikuntza goizetik gauera egin ahal izango denik. Koiuntura apropos batez gainera, tradizioa, montaia, irakaslegoa, lantze-prozedura lu-
zera, eta beste zenbait egokiera be-
har izango da.

Distantzi Unibertsitatea, ondotik ja-
rraituko zaizkion beste urrats batzuen
arteko «zubi» gerta daiteke, eta noiz-
baiteko unibertsitate mota berri baten
oinarri.

HIRUGARREN IRTENBIDEA

Hain zuzen, Distantzi Unibertsitatea

teaz gainera, beste helburu batzu ere
markatu beharra du, lekuaren lekuko
izanez. Asmo honetan, hainbat minte-
gi, elkarrikteta, bilera eta ihardunaldi
eratuco ditugu.

Gainera, kultura ofiziala eta zapal-
duaren («soterrada» dio originalean)
arteko etena baztertu nahi genuke,
ohizko zatiketa deseginez. Esate ba-
terako, Historia edo Geografiako ira-
kaslea, Euskal Herriko historiak eta
geografiak dakien bat izan dadin nahi
genuke, erabateko integrazioa lortara-
ziz. Ez dugu nahi, ahal delarik behin-
tzat, programa ofizialeko irakasleak
batzu izan daitezen, eta gainerako gale-
takoak beste batzu, ordea.

● Nola egiten duzue irakasleen au-
kera?

ZAZPIREHUN IKASLE

—Bataz beste 35-40 irakasle izango
dira aurtengoz. Gure ardura eta as-
moez indentifikaturik sumatzen ditu-
gunak ari gara hautatzen, Distantzi
Unibertsitatean barrena ordezkariak
bakoitzak hautatu ahalko baititu ira-
kasleak. Puntu honetaz, Euskal Herri-
tik kanpora ikerlanetan eta bestetan
ari den zenbait honuntza erakarriko
dugu. Jakintsu errekonferentzia bat egi-
ten ari garela esan daiteke, neurri ba-
tetan behintzat.

● Eta ikasleak?

—Iaz 498 gipuzkoar matrikulatu zi-
ren Gasteizko Distantzi Unibertsita-
tean. Legez, guzti hoiak Bergara eto-
rri behar dute aurtan, kontrako nahia
berezik azaltzen ez badute behintzat.
Bestalde, unibertsitate mota hau %20
hazi ohi da urtero. Beraz, zazpirehu-
nenbat ikasle edo izango direla uste
dugu. Jendea interes handiz sumatzen
dugu.

● Ekintza garrantzitsu honen lehen
zuzendari zaitugunez gero, zein litza-
teke zure konpromisioa aurtengo ikas-
tarorako?

«MUGIARAZI»

—Lehen lehenik, jendeak parte har-
lezan nahi nuke. Giro bat sortarazi gu-
re inguruan. Irakaskintzako sektore
desberdinen arteko harremanak biz-
kortu. Ikastoletako irakasleek zein
euskal industrietako mandoek sufri-
tzen duten titulazio falta neurri bate-
tan osatzen hasi. Hitz batez: MUGIA-
RAZI.

Luis A. Aranberri

Bergarako
Errege
Seminarioa
non Distantzi
Unibertsitatea
kokatuko den

na, inork ez du ere premiarik senti-
tzen. Sozial urrintasun hau desegitea
dateke UNED-en zereginik garrantzi-
tsuenetakoa.

● Gipuzkoak, eta areago Euskal He-
rriak, unibertsitatearen problema plan-
teaturik du. Distantzi Unibertsitate ho-
nek erraztu ala luzatu egingo ote du
noizbaiteko euskal unibertsitatearen
ideia?

HERRI HEDADURA BEHAR DU

—Hauzi honetaz bi jarrera dira. Ba-
ta zain egon, eta bestea, ahalik eta
urratsik gehienaz baliatu.

Ni ez naiz bertako semea, baina
ulertzen dut Distantzi Unibertsitateak
suposatzen dituen baldintzak, bai es-
tatala denaren aldetik, eta baita pro-
bintziak egina denez gero erakartzen
duen zatiketaren aldetik. Jakina, pro-
bintzia kontzeptu administratibo bat
dela batipat, eta unibertsitatea aipa-
tzean, beste herri hedadura —kultura
zein etnia— zabalago bat behar dela
kontutan hartu.

probisional bezala hartu beharra dago,
baina ez, nahita ez, unibertsitate kla-
siko baten lehen pausu bezala, baita
edota areago, beste nolabaiteko uni-
bertsitate baten aintzindari baizik, bes-
te hirugarren irtenbideren bati ere
toki egin behar baitaio. Zeren, eus-
kal unibertsitate bat burutu nahi izat-
ean, desegoki eta garaiz kanpo litza-
teke beste unibertsitate zentralista
eta napoleoniko bat egitea.

Funtsean, Bergarako Distantzi Uni-
bertsitatea biltzarre toki izan behar
du, bertako kultur giro zehatz eta ja-
kineko bati atxikia, gero lorpenen pla-
taforma gisa.

HERRI KULTURA ETA OFIZIALA

● Bertako kultur giroa aipatu duzu.
Programa ofizialaz aparte, zerbait ge-
hiago egiterik ba al dago?

—Programaketa orokorraren barruan,
asignatura «regladas» eta «no regla-
das» aipatzen dira. Azken hauek, hain-
bat posibilitate eskaintzen dizkigute.
Unibertsitateak, titulu batzu ema-

Hogeita bosten bat piezaren agerpenaz, eratua da Debako Arte Lantokietan lehen Harri Eskultura Erakusketa.

Irudirik gehienak hogeita hamar zentimetro inguruko piezak dira, eskulturaren nolabaiteko «sozialpen» baten bilakuntzan.

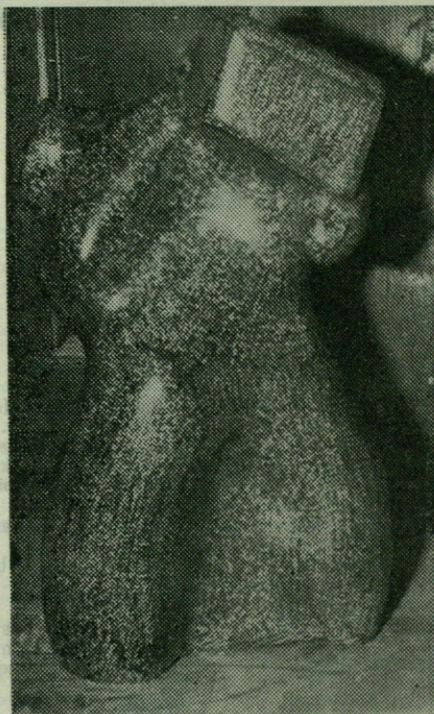
ERAKUSKETA MONOGRAFIKOAK

Grabatu, txartelgintza, argazki eta zeramikari buruzko erakusketen ondorengatik, Debako Arte Eskolak harri eskulturarekiko boskarren hau eratua du.

Bataz beste hogeita bosten bat obrak osatzen du azalpen hau, Gillermo eta Ziriako Andonegi, Urkarregi eta Iñaki Alvarez artistek buruturik.

Gaiak denetarikoa dira, hala langintzakoak (forjariak, ajustatzaileak...), nola lan tresnak (guraizak, laiak...), zein gizakiak (familia, amatasuna, bertsolaria...), kirolak (haizkolariak, harri-jasotzaileak...), salatzaileak (gartzela, bortxakeria), edota abstrazioak (amnistia, nuklear zentrala...), adiarazgarriak (Gerediagako Biltzar Zelaia, antzezleriak...) etab. etab. Azkenik, errekuperazio delakorik ere bada, Zuberoko hilarri zahar batetik harturiko gaiak, esate baterako.

HARRI ESKULTURA ERAKUSKETA

Matxinbentan hil zuten 1975-XII-2

Horrez gainera, bi hilarrik osatzen, harri eskulturari atxikia zaion erakusketa berri hau.

SALGAI

Harri eskultura hauek erabateko arrakasta izan dute. Zenbait saldurik da iadanik hainbat herritan eratu izan ziren kultur asteetako agerpenetan. Debako erakusketa hau ofizialki zabaldu baino lehenago ere, hiruzpalau pieza aldezturik saldu dira.

Edozein modutan, irudi guztiak erakusketan azaldu ahal izango dira, eta nahizta batzu dagoeneko saldurik egon, berorin arauetako enkarguak propio hartuko dira, nahi izanez gero.

ILUNTZERO ZABALIK

Erakusketa Arte Eskolako ganbaran muntatua da, eta hilaren 10etik 19ra arteko hamar egunetan zabalik iraungo, iluntzeko 6,30etatik 8,30etara.

Egielak erakusketa denboran bertan egongo dira, eta beren teknikak, asmo, ikuspegi eta helburuak, ikusle orori adieraziko.

Harri eskultura txikiak

Esperientzia berri batez

Metroko bizpahiru hilarri ezik, erakusketa honetako eskulturarik gehienak ohi den baino txikiagoak dira, 30 zm. ingurukoak. Murritzatzen honen arrazoiak Gillermo Andonegiarekin mintzatu gara, ez baita alferrik bera 25 harrietatik 20ren egile.

Ohizko eskulturak, hilarriak eta beste, denbora asko behar dute, garesti aterata ohi dira, eta, azken batez, bere funtzionaltasunak ez bide du inon tokirik aurkitzen, hilerri, parke edota aberatsen baten jardinean izan ezik.

Hogeita hamar zentimetroko eskulturak egitea azken hiru hilabe-

teotako esperientzia bat da, eskulturaren nolabaiteko «sozialpenaren» bilakuntzan.

Hilarri bat egiteak hilabete behar duen artean, txiki hautako bat egiteko, ordea, astebete aski daiten, bataz beste. Honela, hamar-hamabost mila pesetatan ateratzen merkeenak, eta hogeitahogeita hamar, garestienak.

Gillermok esan bezala: «Funtsean, egilearen zein eroslearen funtzionaltasun bat lortzearen dihardugu. Eroslearen aldetik, eskulturak etxetan sartzeko. Egileari dagokionez, beste edozein profesio bailitzan bilakatuz».

Metroko hilarria
Koldo Lopez de Gereñu

IRAILA 12-19

IHARDUNAK

Karrantzan, 12an, Zallako txistularien lehiaketa. Aurreko egunetan ere izan dira dantzak, margolari txapelketa, eta abar.

Donostian

—C.A.T.ek antolatutako, irailako jaiak, 4tik 12ra. Azken egun horretan, XUBEROAKO MASKARA D A. Trinidadello enparantzan, gaueko hamar t'erdietan.

—Amara berrian, jaiak 6tik 12ra.

Hondarrabian, 11an: eta herriko jaien barrenean:

—Goizeko 11,30tan hasita, Alamedan, B E R TSOLARIAK eta TXISTULARIEN ALAR-DEA.

—Arratsaldeko 5,30tan, leku berean, erromeria.

—Gahueko 10,30tan, Polideportiboan, KANTALDIA.

Iruñean, «GAZTEDI» elkarteak, Udalaren laguntzarekin, SAN FERMIN TXIKI jaiak antolatuta ditu:

—16an, EUSKAL ABESTIAZ mahain-ingurua, Juan Antonio Urbeltz, Benito Lertxundi, Xabier Lete, Antton Valverde, Peio Gereño eta A. Jorge Riezuk hartuko dute parte. Salesianoetan, iluntzeko 8etan.

—18an: JAIALDIA. Benito Lertxundi, Ortizadar, Antton Valverde, Lurdes Iriondo, Xabier Lete, Mikel Laboa, bertsolariak, triki-tixa eta dultzaineroak.

Gaueko 10,30tan, Ciudadelán.

—19an: JAIALDIA. Jote-roak, gaiteroak, bertsolariak

eta triki-tixa izango dira bertan. Egurdiko 12tan, Media Lunan.

—21ean: Fandango eta ariñ-ariñen lehiaketa. Ardoa eta banderilak banatuko dira. Iluntzeko 8etan, Sarasaten.

—24ean: FOLKLOREARI BURUZ mahain-ingurua, J. A. Urbeltz, Patxi Arraras eta Julio Caro Barojak. Iluntzeko 8etan, Salesianoetan.

—25ean: Euzkadi guztitik etorritako dantzarien saioa: Arabako IRADIER, Bizkaiko ELAI-ALAI eta ANDRA MARI, Gipuzkoako ERKETZ, Laburdiko BEGIRALEAK, Xubero-ko talde bat eta Nafarroako ORTZADAR eta OTXAGABIA.

—26ean: KALE EGUNA. Txistulari, txirulari, gaitero, triki-tixa, albokari, soinu-jole, fanfare eta abar ibiliko dira kalez-kale.

Hilaren 19an, Arrasate ondoko Besaide mendian XXI OROIGARREN EGUNA ospatuko da. Euskal Herriko hildako mendizaleen alde izango da. 11tan meza.

Mendizaleen Elkarteak Franzisko Iriondo Lizarralde, lehendakari ohia, urrezko medalla eskainiko dio.

LEHIAKETAK

Idiazabalen VI. ZEPAI SARRIA, bertsolari gazte edo bigarren mailakoentzat. Parte hartuko dutenak: Enbeita eta Mañukorta bizkaitarrak; Etzaluze, Murua, Zabala, Attoila... gipuzkoarrak; Argiñarena nafarra.

Aurreko urtetan hauek atara dira irabazle: Goiburua (Goierri mailan), Igarzabal, Koxme Lizaso, Iraola eta Zerberio.

Irailaren 26an eta urriaren 3an izanen da, goizeko 11etan.

ERRENDERIAN FOTOGRAFI LEHIAKETA, afizionatuentzat.

Gala: MENDIA (mendigoizaletasuna, skya...). Zuri-beltezko argazkiak eta diapositibak bidal daitezke, irailaren 28ra arte, helbide honetara:

Grupo de Montaña Urdaburu
Santa María, 8 bajo

RENTERIA

Lehiaketaren beste xehetasunak jakiteko, mendi talde horretara zuzendu

BASAURIKO VII GARREN EUSKAL ABESTI JAI-ALDIAREN OINHARRIAK TALDE BERRIENTZAT, BASAURIKO UDALETXEAK ANTOLATURIK

1.—Jai-Aldi honetan parte-hartuko duten taldeek (hiru ala gehiagorekin osatuta) ohar hauk bete behar dituzte.

a) Euskal abesti jai-aldi bi baino gehiago irabazi gabeak izan behar dira.

b) Diskarik grabatu gabekoak izan behar dira.

2.—Abesti hitzak euskaraz izango dira.

3.—Jaialdia 1976-ko urriaren 15an arratsaldeko 22etan ospatuko da «Cinema Social de Basauri» delakoan.

4.—Parte-hartzaileek datu

pertsonalak bidali behar dituzte, izena abizenak, helbidea, tokia, jai-eguna eta bakoitzaren D.N.I. eta hiru abesti hitz (ala gehiago nahituzte) bakoitzaren hiru kopiaz eta gatzelaniaz itzulita.

Guzti haue kirailaren 28a baina lehenago izan behar du; baita ere beharrezkoa da taldearen izena.

5.—Sariak hauek izango dira:

a) Diruz:

1.º 15.000 Pta. eta trofeoa.

2.º 13.000 Pta. eta trofeoa.

3.º 11.000 Pta. eta trofeoa.

4.º 8.000 Pta. eta trofeoa.

5.º 7.000 Pta. eta trofeoa.

6.º 6.000 Pta. eta trofeoa.

b) DISKA baten grabazioa C.B.S. diska etxeak eginik

6.—Jai-aldiaren irabazle era honetan aukeratu izango da:

a) Boto guztietatik erdiak 7 pertsonaz osaturiko jurado batek edukiko ditu eta hauek parte-hartzaileen 1an pertsonala kontuan edukiko dute, bai abestigintzan, bai hitzean, bai esan-nahian, bai soinuari, bai interpretazioari eta baita ere gaurko musikari ematen dien bultzada berrian.

b) Beste erdiak jai-aldian

dagoen jendeak emango ditu.

7.—Diska nori eman, jura-
doak bakarrik erabakiko du.

8.—Parte-hartzaileak helbi-
de honetara jo behar dute.
Jose Miguel Mera Bengoa
C/ Tiburcio Bergareche, 1
BASAURI (Bizkaia)
Tlfn. 449-09-02
OHARRA:

Parte hartzen duten tal-
tzen ez direnek 500 pezeta-
ko gutxienez sarja izango du-
te, behar ba da, joan-eto-
rriak kontuan edukiko ditu-
gu.

Talde guztiei eskatzen zaie
telefono bat ematea.
deak sei baino gehiago bali-
ra, lehen kanta saio bat
egongo litzateke urriaren 3an
eta hemen erabakiko da nor-
tziek hartzen duten parte
azken saioan.

Azken saio honetara pasa-

IKASTALDIAK

Erreterin Gaueskolen El-
karteak eraturik, Trintxerpe,
Pasai, Lezo, Erreterria eta
Olatzungo irakasleentzat
ikastaroa: aditza, deklinabi-
dea, atzizkiak eta joskera,
Xalbador Garmendiak.

13tik 18ra izanen da, arra-
tsaldeko 7,30etatik 10,30ta-
raino, «Fomento Cultural»-ean.

Iruñean E u s k a Itzaindiak
Nafarroako bere delegazio-
aren bitartez euskara irakas-
ten dutenentzat ikastaldi bat
prestatu du; gramatika eta
literaturako hainbat gai ema-
teko. Irailaren 6tik 18ra izan-
nen da, Compañia kaleko
«Martin Azpilikueta» eskole-
tan, goizeko hamarretatik
arratsaldeko 7ak arte. Urri-
aren 3an lehen mailako iras-
kasle titulua ateratzeko etsa-
mina bat egingo da, lehen
aldiz, Iruñean.

O n d a r r a b i k o «Betharran»
ikastetxean, 13 tik 24raino,
iluntzeko 7etatik 10ak arte,
euskarazko ikastaldia bi mai-
latan: alfabetatzea eta has-
tapena; lehena Joxe Lizarral-
de Joxe Antonio Letamendia
eta J o a n Mari Lekuonak
emango dute, eta, Eugenio
Muñagorri bigarrena. Irun
eta ondarrabitarrentzat izan-
nen da. Matrikulatzeko egu-
nak: 10 eta 11, 7etatik 9eta-
ra.

Tolosako ikastolan, 20tik
25era, iluntzeko 7,30etatik
10,30ak arte, euskara irakas-
ten ari direnentzat ikastaroa,
erdi mailan, aditza, deklinabi-
dea, atzizkiak eta joskera,
Xalbador Garmendiak.

bidea, atzizkiak eta joskera
izango dira erabiliko diren
gaiak; Xalbador Garmendia
irakasle. Gaueskole Elkartek
eratzen du Tolosa, Billabona,
Andoain, Alegi, Amezketza,
Ibarra, Txarama eta Lizartza-
ko irakasleentzat.

ALDIZKARIAK

GAIAIA, 1. Apartado 1005.
Donostia. Zero alea «de opi-
nión» bezala azaldu zen;
oraingo hau «de informa-
ción».

PUNTO Y HORA. Santes-
teban, 6. Iruñea. Sei hila-
bete betetzean eraberritua
azaldu da hau eta Euskal He-
rrian diharduten indarrei in-
kesta bat egin die, hemengo
arazoari buruz.

BERRIAK, O. Apartado
1022. Donostia. Hilaren 16-
ean kaleratuko da. Astekari
hau, euskarazko ez aparte
Euskal Herrian ateratzen den
bigarrena dugu; «profesio-
nal», «independiente», «infor-
mativo», «bilingüe eta «de-
mocrático» helburuez azal-
tzen da.

DISKOAK

Maite Idirin. ELKARTE. 525
pta.

Bizkaitar kantari honen le-
hen diskoa atera da merka-
tura; baita kasetak ere.
(«BILINTX»-en aipamenak).

ERAKUSKETAK

**Debako Arte Langintza Es-
koletan**, 10etik 19ra, HARRI
ESKULTURA ERAKUSKETA.
(Ikus ale honetan bertan
erreportajea).

ETA BESTE

Urgullen, 12an, Amnistia-
ren aldeko Batzorde Eragileak
antolatutik, presoen aldeko
egun pasa. Txabola sotoa ire-
kiko da, helburu horrekin, eta
hainbat ihardun ere izanen
dira.

Iruñeatik dator honoko
hau, kartel eta eranskailu-
tan.

Ez zaitut nehoiz utziko

1

Amodioa, zoin lanjeros den, traba ainitz badelarik sustatzaileak, izan ordean, trabariak direlarik nere ustean izaiten dira, bat bestea bietarik bainan ez naute santa sekulan, bereziko ni zutarik.

2

Orai artean maitatu zaitut, ta gero ere maiteko zu hautatua zaitut hastetik, neure besoen arteko. Ez ahal naiz ni aski ahula, zure betikotz uzteko? trabatzailiek nahi bezala, lokarri onen hausteko.

3

Batzuek hola nahi lukete, zu nitarik urruntzia, zurekin argi dutan bizia, zu urrunduz iluntzia bainan Jainkoa baitan emana, dut osoki fidantzia, elgarrendako eginak dira zure ta nere bizia.

4

Amodiorik ez duen batek, penak zer diren ez daki bihotz mingarri, trixtena ohi da, ez dakiyak balaki! Nik zurekilan, ezkontzea dut aspaldian erabaki ta hob enuke amodioa zer den ere ez banaki!

5

Bihotzeraino sartua zauzkit eternitate guziko eta hargatik santa sekulan ez zaitut nehoiz utziko. Bertze batekin ez naiz joanen, ta zu arras ahantziko elgarrendako eginak gira ta elgarrekin biziko.

6

Dudarik gabe, burrasonganik, hori nuen bai merexi, zaitudalakotz denen artetik espos-laguntzat berexi, desterraturik igorri naute zure ondotik ihesi, zureganako amodioa, nahian galdu erazi.

7

Eneganako amodioa ez dezakezula otoi, gal bainan badakit horrelakorik, ez duzu egiten ahal, gure etsaiez mintza zaitela ez goraki ta ez apal bainan polliki galda zozute, gutaz ditela urrikal.

8

Espos eguna etorri arte begietan dut nigarra, bertze batzuek hautatu behar ote dautzate senarra? Jainkoak berak badaki nor den zurekin bzii beharra ta hark zureztat hauta duena, ni naiz, ni bakar-bakarra.

9

Biziko lagun ez nio hauta zutaz bertzerik munduan, fedezko argi ukatzailerik ez baita sartzen zeruan, bizi guzia egon nahi dut, maitea zure onduan, gu biok baino urosagorik ez bailitake orduan!

10

Amodioa gauza bakarra, diruz ez ditake eros, beharrik hola da bertzenaz gu beti gindaizke maleros, primadera bai, etorriko da negu hau joanez geroz ta gero beti bizi guzian, izanen gira zoin airos!

Bonbontegia-Pasteltegia

Hawai

Santiago, s/n.

San Pedro, 12

Urrut. 641758

HONDARRABIA

Supermercado

Fuenterrabia

Janari-edari aukerakoak

Santiago, s/n.

Urrut. 641540

HONDARRABIA

Liburutegia - Papertegia

Diskoetan aukera

Kai-Amets

Martxin de Arzu, 1

Urrut. 641462

HONDARRABIA

Pinpilinpauza

estankoa

Ugarte kalea, 10

Urrut. 641049

HONDARRABIA

Auto-servicio

Lapitz

San Pedro, 35

Urrut. 641360

HONDARRABIA

Gipuzkoan, nor gu baño gertuago?

91 etxe zuretzat urbillago

Izan ere, Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa etxe au duzue Gipuzkoako Kutxetan leenengoa.

Orregatik, gipuzkoarren zerbitzurako beti gertu eta prest egotera beartuak gauzkazu. Auxe da gure egitekorik nagusiena, orretarako sortu zan, batipat, Caja de Ahorros

Provincial de Guipúzcoa 1896 urtean. Gipuzkoarren kutxa duzue Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa, Baduzu arrazoirik, beraz, gurekin elkarturik jarrai dezazun. Utzi ezazu zure uste osoa Gipuzkoan leenengoa duzun Kutxa etxe ontan.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

